

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

"דגל מחנה אפרים" לפרשת שמות - עמ' ב
ט"ז טבת, שבת קדש פרשת ויחי - כפ"ח

"בני עליה" בנועם אלימלך ובתניא - עמ' יד
ברית יוסף שי' ויסבלום - י"ב טבת-כפ"ח

"תורה חדשה מאתי תצא" - עמ' כח
מוצאי י"ט כסלו - בניני האומה-ירושלים

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת שמות תשע"ז

ט"ז טבת, שבת קדש פרשת ויחי ע"ז - כפ"ח

דגל מחנה אפרים לפרשת שמות

בעל דגל מחנה אפרים | ד"ה "ואלה שמות": ירידת יעקב למצרים ביראה -
התדבקות בשכינה כדי שיהיה סולם לעליה | ד"ה "ויהי כי יראו המילדות":
היראה עושה כלי-בית לחכמה | ד"ה "עוד יש לפרש ויעש להם בתים": יראה ה'
גורמת שייראו מהאדם | ד"ה: "ויהי כי יראו המילדות" הב': על ידי היראה זוכים
למדות טובות מה' | ד"ה "עוד יש לומר ויהי כי יראו המילדות": מלכות
הצדיקים-המיילדים נעשית על ידי יראתם | ד"ה "או יאמר ויהי כי יראו
המילדות": משה אהרן ומרים הם בתים (כבתי תפילין) למוחין של התורה

נחמן מברסלב, כלומר שהוא הדוד של רבי
נחמן. שניהם – רבי ברוך ורבי משה חיים
אפרים – גדלו על ברכי הבעל שם טוב,
וכאן בדגל מחנה אפרים מביא דרושים
ששמע מסבו. [מי היה הגדול ומי הצעיר?]
בעל הדגל היה הגדול, נולד בשנת תק"ב,
שלש שנים לפני אדמו"ר הזקן, כך שהיה
בן ח"י בפטירת סבו הבעל שם טוב וזכה
לשמוע הרבה תורה מפיו. ר' ברוך אחיו
נולד בשנת תקי"ג (י"א תקי"ז) – 8 (או 12)
שנים אחרי אדה"ז – ובעצם כשהבעל שם
טוב נפטר הוא היה רק בן 7 (או בן 3). ידוע
שר' ברוך חלק על אדה"ז אך בקשר לדגל
מחנה אפרים לא שמענו שהיה לו קשר
מיוחד עם אדמו"ר הזקן (כמו לגבי שאר
צדיקי פולין, מסתבר לומר שבגלל מרחק
המקומות ביניהם).

נעשה גימטריא: קראו לו – יתכן שסבו
הבעל שם טוב קרא לו את השם – **משה**
חיים אפרים (שם ארוך, שמורכב משלשה
שמות – לבנו קרא הבעש"ט צבי-הירש,

[אחרי מנחה]

[הביאו 'ואביטה', הרב הסתכל ושאל
שאלות על ההדפסה וההפצה בכפר, ואמר]
זו חתיכה הראויה להתכבד. הלואי שנזכה
להפיץ תורה בישראל.
נגנו ניגון הבעל שם טוב.

בעל הדגל מחנה אפרים

כעת נלמד מהספר דגל מחנה אפרים.
המחבר, רבי משה חיים אפרים, הוא נכד
של הבעל שם טוב, אחיו של רבי ברוך
ממעזיבוז'. רבי ברוך היה מנהיג קהילה
ופחות כתב, הוא לא הוציא ספר, אבל אחיו
בעל הדגל מחנה אפרים כן כתב. [איפה
הוא קבור?]
במעזיבוז', באהל זקנו
הבעש"ט. רבי ברוך נשאר במעזיבוז' והיה
שם המרא דאתרא, ממלא מקום של סבו,
והדגל מחנה אפרים עבר לסדילקוב (לא
רחוק ממעזיבוז'). לאחר מכן חזר להתגורר
במעזיבוז' ושני האחים נהגו שם
באדמו"רות באהבה ושלוש. הוא הבן של
אדל, אחותו היא פייגא, האמא של רבי

זה יסוד הגאולה. "וואמרתם:] **כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום**" = ו"פ "**הבאים מצרימה**"! בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (א, א) [רואים שיש קשר בין הפסוק הראשון בתורה לפסוק הפותח את ספר שמות: במלה "**בראשית**" יש אותיות **בית**, כידוע שב**ראשית** היא צירוף אותיות **בית אשר**, וכך כאן יש "איש וביתו". זאת מלבד הגימטריא היפה ש-**בראשית** באתב"ש (**שגתבמא**) עולה **שמות**. הוא יפרש ש"וביתו" היינו יראה. תמיד מפרשים שיש קשר בין המילה השניה בפסוק למילה השניה מהסוף, אם כן יש קשר בין "שמות" ל"וביתו" – גם שם וגם בית הם בחינת המלכות, יראה תתאה, כפי שיסביר. "**שמות... וביתו**" = **מלך** פעמים **אחד**, הוי' פעמים **מה**, סוד ונחננו מה" של משה רבינו. הערך הממוצע של שתי התבות = **שפרה**, השם החדש הראשון שמופיע בפרשה]. יש לומר בזה על דרך שאמרתי על פסוק (בראשית מ"ו, ד') **אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה** [כשיעקב ירד למצרים הקב"ה אמר לו לא לירא כי הוא ירד עמו והוא יעלה עמו]. **שנשאלתי** [הוא שאל זאת בדרושו בפרשת ויגש]. מה זה גם עלה [לכאורה מיותר, מספיק לומר "ואנכי אעלך", מה התוספת "גם עלה"?], גם תיבת עלה משמע לשון עבר [דיוק מאד יפה, ש"עלה" משמע בעבר]. והיה ראוי לומר גם תעלה

הירש הרי זה צבי באידיש, כלומר שבעצם זה רק שם אחד, וכן לבתו, אדל, יש רק שם אחד), בגימטריא 744, שעולה 3 פעמים (הממוצע) **אברהם**.

ד"ה "**ואלה שמות**": ירדת יעקב למצרים ביראה – התדבקות בשכינה כדי שיהיה סולם לעליה

נתחיל לקרוא מהספר על פרשת שמות (שהתחלנו לקרוא במנחה). רציתי לקרוא את הדרוש הזה⁸, כי הוא מדבר על כך שבית הוא יראה, כמו שאמרנו בשיעור ביום חמישי בכתובות. ראינו שהגמרא דורשת את הפסוק "די מחסורו אשר יחסר לו" לגבי הצרכים שצריך לדאוג ליתום – "די מחסורו" זה בית; "אשר יחסר" זה כלי תשמיש, מטה ושלחן; "לו" זו אשה, כנלמד מגזרה שוה "לו"- "לו", "אעשה לו עזר כנגדו" ו"אשר יחסר לו". הסברנו שבית היינו יראת שמים ("ראשית העבודה ועיקרה ושרשה") וכלי התשמיש בבית, מטה ושלחן וכו', הם אהבה (עבודה יותר בגדלות) ושאם ידאגו לו לבית וכלי בית כאלה הוא יזכה לאשה בדרגת "לו". כאן הוא מביא שני פסוקים מפרשת שמות, בשניהם מופיעה המילה בית, ומפרש שהבית הוא יראה:

ואלה שמות "**ואלה שמות**" הוא צירוף אותיות "**ואתה שלום**" – "וואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום". "**ואלה שמות**" = "**ואתה שלום** [וביתך שלום וגו']" = **שלום בית**,

⁸ ראה גם התוועדות מוצאי כ"ד טבת ע"ג שם נתבארו תורות אלה והמבנה הפנימי שלהן.

בשכינה קשר חזק ואמיץ] איפה יש עוד את הלשון הזאת? בפרק ג' בתניא, לגבי הדעת "שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד", שם כתוב "מאוד" עם ו, כך ש"קשר אמיץ וחזק מאוד" עולה בראשית – רמז לתכלית כוונת בריאת העולם – "כי מלאה הארץ דעה את הוי' וגו'". אז שוב לא דחיל [יראה חיצונית].

[כעת מביא משל יפה.] והמשל הוא כמו אדם שרוצה לילך לבור עמוק [או שהוא צריך מים או שנפל לו משהו]. ומתיירא שמא לא יוכל לעלות לכשירצה לעלות לכך לוקח סולם עמו לבור כדי שיוכל לעלות [אולי שירד גם עם הסולם]. לרדת הוא יכול גם בלי, אבל הוא מביא סולם כדי שיוכל לעלות אחר כך. והנמשל הוא השכינה כביכול היא הסולם [ועל ידי שנדבקים בה אפשר לעלות אחרי שיורדים]. והוא שאמר לו [ליעקב.] ה' יתברך אל תירא מרדה מצרימה כי יעקב מסתמא היה ירא ודחיל לירד למצרים לבור עמוק שלא יאבד חס ושלום לעולם שם [הוא יורד עם המשפחה שלו למצרים ופחד להשתקע שם בין המצרים, כמו אחד שנוסע לאמריקה עם המשפחה שלו, ככה במצרים או ברוסיה]. ולא יוכל לעלות [כי יתערבבו ח"ו בין המצרים]. ויראתו היתה בודאי יראה פנימית שלא להשתקע חס

[בעתיד.], ואמרתי מה שחנני ה' ברחמיו וברוב חסדיו [זה הסגנון שלו, להודות לה' על מה שהתחדש לו]. על פי הידוע כי כל אדם צריך להיות עייל ונפיק ועייל [כתוב בזהר שצריך להיות "עייל ונפיק", להכנס ולצאת – להכנס בצורה כזאת שתוכל גם לצאת (ואם אינך יודע איך להכנס וגם לצאת מוטב שלא תכנס)]. הוא מוסיף כאן שצריך להיות בסוף שוב "ועייל", שיוכל להכנס עוד פעם – כשאתה יוצא תשאיר את המפתחות אצלך שתוכל להכנס שוב. כמו וירד אברם מצרימה (בראשית י"ב, י') ויעל אברם ממצרים (שם י"ג, א') [הוא מביא פסוקים רק לגבי שתי הדרגות האחרונות של "ונפיק ועייל" – "וירד" ו"ויעל". בפשטות "עייל" פירושו להכנס, אבל הוא גם מלשון עליה – "ויעל"]. ואיתא בזהר"ק (ח"א פ"א ב) שרימו בזה [אברהם] שאמר אחותי היא [על שרה] בשביל שהיה ירא ודחיל [הוא משתמש כאן בלשון 'ירא ודחיל', למרות שמדובר באותו דבר, דחיל הוא לשון דחילו, יראה. אולי רומז שירא-דחיל נוטריקון ירד]. היינו שהיה ירא ודחיל מאוד ליחות [כמו חתן, "חות דרגא ונסיב איתתא"]. למצרים עד דאדביק נפשו בשכינה כביכול [כלומר, שאם יש לך פחד ממהו אתה צריך להדבק בשכינה הקדושה]. כמו אמור לחכמה אחותי את [הכוונה כאן בפשטות לחכמה תתאה שהיא המלכות, בחינת שכינה]. וכאשר קשר עצמו

כן [מה שבודאי יהיה הוא כאילו כבר היה – הודאות מעלה את הדבר למעלה מן הזמן, היינו שהודאות מקשרת את הדבר ל"הודאי [= הוי' ב"ה] שמו כן תהלתו", לבחינת "אני הוי' לא שניתני", שהוא יתברך "סבת כל הסבות" וממילא גם המסובב ממנו בודאות גם מעל לגדרי הזמן.], כך גם כן כאן כיון שבודאי תעלה על ידי הסולם שלקחת לך שהוא היראה שיראת יראה פנימית ודבקות עצמך לשכינה וכאשר שמעתי בפירוש מאא"ז זללה"ה [הבעל שם טוב.] כי כשאדם מדבק עצמו ליראה פנימית אזי יתפרדו כל פועלי און ממנו [כאן יש הערות יפות שמביאות מקורות אחרים בהם הוא אומר את אותו רעיון].

וזה יש לומר שאמר הכתוב כאן [חוזר לתחלת פרשת שמות:] ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אך קשה בשלמא יעקב פירש בו הכתוב יראתו אבל השבטים איך יעלו משם מבור עמוק [יש לומר שהפחד של יעקב היה בעיקר בנוגע לשבטים וצאצאיו שהיו במצרים שלא ישתקעו שם. ומה שכתב שהיראה הפנימית שלו היתה שמא ירד ממדרגתו י"ל שמדרגתו הוא תלויה במצב בניו שהרי דווקא על יעקב נאמר שלא מת היות ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", וזו המדרגה האמיתית שלו – "תתן אמת ליעקב" אותיות יעקב לא מת – והיא תלויה בחיי זרעו בחיים רוחניים, ודוק] לזה רימו הכתוב איש וביתו באו

ושלום בעמקי הקליפות וכשהדבוק עצמו ליראה פנימית ועיקרית שהוא ממש השכינה כביכול נמצא הוא דבוק בהשכינה כביכול [וכך יוכל לעלות. זה יסוד תורת הבעל שם טוב שצריך לסלק את הפחד החיצוני ולגלות את הפנימיות של הפחד שהוא הפחד מהשי"ת בסוד יחוד יראה-נורא, כמו שאמר יעקב "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה"].

והוא שאמר לו אל תירא כי אנכי היא השכינה ארד עמך היינו היראה שיראת פן תרד ממדרגתך [היינו היראה להשתקע במצרים כנ"ל – ההתרגלות למצרים היינו הירידה ממדרגתך שהיא מדרגת קדושת ארץ ישראל.] היא תרד עמך שהיא ממש השכינה כביכול [קשור ל"גלו למצרים שכינה עמהם.], כן, כתוב "הבאים מצרימה", כמו "בא אל פרעה", שאני בא אתך, השכינה באה אתם – [הבאים] מצרימה" בגימטריא שכינה כנודע.] ולכך גם עלה היינו בודאי תעלה אתה גם כן על ידי השכינה כמשל הסולם הנ"ל [רמז שהשכינה היא הסלם וסוד הירידה לבור עם הסלם והעליה מן הבור על ידי הסלם הוא: ס סל סלם לם ס [ג"פ סלם] = השכינה!], ומה שאמר עלה לשון עבר [אומר כאן יסוד חשוב:] כי בדבר שהוא ודאי עבר ועתיד שוים הם כאילו כבר היה כיון שבודאי יהיה

מביאים זאת ככה, אבל בעצם אלה שני מאמרים הפוכים. את הכל מסביר המהרש"א שם שיש שתי בחינות בתורה, גופא ונשמתא, על גופא דאורייתא (חכמה תתאה) נאמר "אם אין חכמה אין יראה" ואילו על נשמתא דאורייתא (חכמה עלאה) נאמר "אם אין יראה אין חכמה". **נמצא** כי יראה מכונה בשם בית [כמה שוה יראה בית? 628, מה הממוצע? שם ש-די, "שאמר לעולמו די". בדרך כלל זהו השם של היסוד, אבל בענין הצמצום שלו הוא שייך לגבורה-יראה. ומבואר בקבלה ששרש השם ש-די הוא בבינה כמ"ש "ונשמת שדי תבינים", סוד "אני בינה לי גבורה [= יראה]", והוא שאמר איש וביתו באו שכל אחד ואחד התקשר עצמו אל היראה הפנימית שהוא בית בכדי שיוכל לעלות משם,

ומה שאמר וביתו [לשון יחיד, כל אחד עם הבית הפרטי שלו]. היינו כל אחד התקשר עצמו ביראה שלו לפום מדריגתו "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה". ולכך עלו משם בסוד הסולם כנ"ל [לכל אחד ואחד צריך סולם אישי, בדיוק מתאים לו, שיוכל לעלות בו. כמה שוה "וביתו"? 424, משיח בן דוד, חיות וכו'. הסולם כאן הוא סולם יעקב, שבחלומו ראה סולם ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו. רק שאצלו בחלום הסולם היה לצפון, לחרון, ולכן זהו סולם כדי לרדת לחו"ל, עליה צורך ירידה – מלאכי ארץ ישראל עלו בסולם ומלאכי חוץ לארץ ירדו, ללוות את יעקב ולשמור עליו בדרכו לגלות

ונקודם נאמר "את יעקב" כלומר "איש וביתו באו" זה גופא "את יעקב", טפל – לשון טף כנודע – ומחובר ליעקב, וכנ"ל ש"אף הוא בחיים" תלוי ב"מה זרעו בחיים". במ"ס, "את יעקב" = 70, רמז לשבעים נפש יוצאי ירך יעקב. וכאשר נחשב כל אות במשולש = 638 = **אברהם יצחק יעקב** במ"ה, ללמד ש"את יעקב" כולל את האבות ואת הבנים כו' כאחד. דידוע בית מכונה בשם יראה [בשביל המשפט הזה, שבית מכונה יראה, קראנו את התורה הזו]. כמו [מביא מהזהר] **מאן** דבעי למיחזי למלכא ליחזי בהיכלא דיליה [מי שרוצה לראות את המלך יראה אותו בהיכל שלו, בבית שלו, רק שם יוכל לראותו, ששם יש יראה ממנו – הבית-ההיכל עצמו הוא היראה מהמלך]. גם בגמרא (שבת ל"א ב) חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד עיין שם [בגמרא כתוב שהכריז רבי ינאי 'חבל על מי שאין לו בית והוא עושה שער לבית' – הכוונה שיש מי שלומד תורה, והלימוד הוא השער, אבל אין לו יראת שמים, שהיא הבית עצמו, כך מסביר המהרש"א. כאן מביאים בהערה שבעצם יש בגמרא גם מימרא הפוכה: "אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל", משמע שתורה היא הדבר היותר פנימי, כמו הבית, והיראת שמים היא הדבר החיצוני, כמו השער. אחר כך כתוב "מכריז רבי ינאי" – הכרזה ברבים – "חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד". הם

ד"ה "ויהי כי יראו המילדות": היראה עושה
כלי-בית לחכמה
כעת יש לו חמשה דרושים² על הסיפור
של המילדות:

ויהי כי יראו המילדות את האלהים
ויעש להם בתים (א, כא). [גם כאן כתוב
"בתים", כמו "איש וביתו".] **ויעש להם
בתים** = **בראשית, בית אשר** כנ"ל. יש
לומר בזה בדרך רמז כי ענין היראה
הוא שמגביל לחכמה [היראה שמה
גבול לחכמה]. על דרך משל בחכמה
לבד בלי יראה יכול לעשות כל
הרשעות ולהיות חס ושלום חכמים
להרע [ווארט חסידי. כמה שאדם חכם,
אבל הוא יכול להיות רשע הכי גדול עם
החכמה שלו. וזאת מפני שטבע החכמה
להתפשט ולהגיע לכל מקום, להסתכל בכל
מקום, גם מקום לא טוב. על אדם הראשון
כתוב שהיה חכם וסקרן לדעת מה קורה
בהיכלות הטומאה ומזה השתלשל החטא.
מבואר בדא"ח שחיצוניות החכמה –
חכמה שבבחינת יש ולא אין, "איש חכם
בעיניו [להסתכל בכל מקום]" – היא
קליפת מדין, לשון מדין ומריבה, שנאה
ותחרות, הלעומת זה של חכמה משה,
חכמת התורה – "והאיש משה ענו מאד",
"שפל וסבלן" (רש"י), לא שם לב בכלל
למה שקורה מחוץ לתחום הקדושה, כולו
שקוע בעבודת השי"ת ומה שנחוץ לו לשם
שליחותו בעולם ותו לא, "לאסתכלא

– מה שאין כן כאן, כשמדובר בירידה
למצרים, שהיא בור, הסולם היה כדי בסוף
לעלות משם. את מי הורידו לבור? את
יוסף, הבן של יעקב. יעקב היה צריך סולם
לעלות מהבור. הוא מסביר כאן שהסולם
הוא השכינה. מה כתוב בזהר לגבי סולם
יעקב? כתוב "סולם דא צלותא", התפלה.
כמה עולה **סלם-שכינה**? תפלה. התפלה
והשכינה הן אותו דבר, שתיהן במלכות.
כמה שוה **מצרימה**? **שכינה**.

סלם קשור למלה **סלה**. יש אומרים
שהמלה "סלה" היא המקור של המלה
'סולו', שבמקלה אחרי שכולם מנגנים
נותנים סולו לכינור או לכלי אחר או לזמר,
שינגן לבד. לפי זה, יש לומר שסולם רומז
גם לסולם במוסיקה, סולם שבו מנגנים
ניגונים וזמירות כמסורת ישראל. כתוב
שמחרבן בית המקדש אין לנו קדושה של
אמנות ויזואלית, רק נשארה קדושה
בנגינה, החל מטעמי המקרא וכן זמירות
שבת וניגונים "חדשים גם ישנים". (**סלם-
שכינה** עולה גם **שירה**), כן, זה קשור.
(אפשר להגיד שהסולם הוא האשה,
השכינה, ש"בזכות נשים צדקניות נגאלו
אבותינו ממצרים"?) כן, כתוב "אשה יראת
הוי'" ו"יראת הוי' היא אוצרו", שהאשה
היא היראה ו"ביתו" זו אשתו. ידוע
שאשה = **"אשה כי תזריע וילדה זכר"**
כאשר ה-א של **אשה** = 1000. לפי זה,
אשה-סלם-שכינה = 1820, **סוד** פעמים
הוי', "**סוד הוי' ליראיו**", מדת היראה,
הבית של עבודת השי"ת. [והבן.]

² ראה גם התוועדות מוצאי כ"ד טבת ע"ג שם
נתבארו חמשה דרושים אלה והמבנה הפנימי
 שלהם.

שאמרנו קודם – היא בטול המגיע מצד הגבורה דעתיק, צמצום, בעוד שבחיצוניות היא בהתפשטות, היא הרי "ראשית הגילוי" וגילוי אור, ללא הגבלת כלים, מתפשט בטבעו לכל עבר. והיה רוצה להתפשט יותר מדאי עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא וזהו בחינת יראה שהוא צמצום וגבול שלא יתפשט יותר מדאי,

וזה יש לומר הפירוש כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים (ברכות ו' ב) על דרך וַיִּשְׁמַע שֶׁאֵל אֶת הָעַם (שמואל – א ט"ו, ד') שפירושו לשון אסיפה [ומפרש שדבריו נשמעים מלשון שמיעה ואסיפה]. והיינו על ידי היראה שבו דבריו נאספים ונקבצים הכל במדה ובמשקל וגבול שנעשה כלי וגבול אל החכמה [ומפני כך גם דבריו נשמעים כפשוטו, שהרי כל דבריו במשקל וגבול, כך יוצאים מן הלב וכך נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם]. ולכך יש לומר יראה נקראת בית [כמו שהביא מהזהר קודם]. על ידי שהוא צמצום וגבול וכלי [יש בבית משהו מגביל כמו כלי].

וזה יש לומר פירוש הפסוק ויעש להם בתים היינו כי יראו המילדות את האלהים וזכו ליראה ויעש להם בתים היינו שזכו ליראה הנקרא בית [הן זכו למה שנעשה להן – הן יראו, ויהי כי יראו המילדת את האלהים", וזכו

ביקרא דמלכא ולא יתיר".] אך על ידי היראה נעשה גבול להכמה שלא יכניס חכמתו בדבר זר [כמו למשל בחור שרוצה ללמוד באוניברסיטה, לא לצרכי פרנסה, שלוקח את החכמה שלו לחכמות זרות. (מזכיר את החכם והתם בסיפורי מעשיות). בדיוק, היראה היא התם, גם מלשון תם ונגמר החכמה, היא עושה לה גבול. (קשור גם לחן שבתורה א' בליקו"מ?) כן, ה-ח היא החכמה וה-ן היא היראה. החכמה היא האורות והיראה היא הכלים. היראה שומרת על החכמה] רק בתורה ועבודה, נמצא היראה עושה גבול וכלי להחכמה שלא תתפשט יותר מדאי [קשור לגימטריא שעשינו קודם, שהממוצע בין יראה ל-בית הוא שם ש-די. (חכמה היא לא בטול?) פנימיות החכמה היא בטול, אבל מצד החיצוניות שלה היא מתפשטת ויכולה להגיע לחכמות זרות. היינו מה שמצד חיצוניות החכמה דווקא היא השרש של קו ימין, קו החסד וההתפשטות (ואילו פנימיותה היא גבורה דעתיק, היינו הכח שמגביל את החכמה, שרש היראה)].

וכן הוא בכל העולמות כי כולם בחכמה עשית [לכאורה חכמה היא צמצום]. בסדר ההשתלשלות הרמוז בשם י-ה-ו-ה החכמה היא צמצום, אבל כאן הכוונה בחכמה שהיא האור שיווד מלמעלה ומתלבש ביראה שהיא הכלי. והנה, הוסבר לעיל שהחכמה היא ראשית קו ימין, אך המקור שלה הוא גבורה דעתיק, אלא שהפנימיות שלה – כמו

יראה פנימית מהן. גם לגבי מדת האהבה, מי שאוהב את ה' באמת כולם אוהבים אותו. כי שם ה' נקרא עליהם ונכנסו בגדר היראה שיראו מהם והבן.

ד"ה: "ויהי כי יראו המילדות" הב': על ידי היראה זוכים למדות טובות מה'

ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים (א, כא). נראה לפרש כי ידוע אף שאדם עושה כמה מצוות ורודף אחר המצוות מכל מקום כשאין בו יראת שמים לא נחשב לכולם [ווארט חסידי וחב"די מובהק, שכמה שאדם כביכול צדיק ועושה מצוות – בלי יראת שמים הכל גארנישט ווערט]. על דרך דאיתא בזה"ק (ח"א צ"ז ב) וירא אליו ה' ר' אלעזר פתח האי קרא בתר דאתגזר אברהם [פסוק זה נאמר אחרי שאברהם מל את עצמו]. דהא לא כתיב וירא ה' אל אברהם אלא רוא איהו וירא אליו ה' להווא דרגא מה דלא הוי בקדמיתא עד לא אתגזר וכו' עד דכל דרגין שרו על האי דרגא נתתא בתר דאתגזר אברהם עיין שם [לפני המילה ולפני שהקב"ה הוסיף לאברהם את האות ה', שאז היה עדיין בדרגא תתאה, לא נאמר "וירא אליו הוי" – "אליו" כאן הכוונה אל אברהם, ולא אל אברהם. אמרנו שממוצע השמות של הדגל מחנה אפרים עולה אברהם, יש לו קשר עם אברהם (עם ה). וכן "איש וביתו באו", סיום הפסוק הראשון של החומש, עולה

ל"ויעש להם בתים", שענינם יראה – דוגמה ל"שכר מצוה מצוה" (ע"ד "יהיב חכמה לחכימין", חכמה עילאה למי שיש לו חכמה תתאה, יראה עילאה, בטול במציאות, למי שיש לו יראה תתאה, בטול היש לאין), שהשכר של המצוה הוא המצוה בעצמה. ונעשה כלי וגבול וצמצום כדרך היראה כנ"ל [גם לפסוק הזה יש קשר עם הפסוק הראשון בתורה, כי מפרשים "בראשית" (בגימטריא "ויעש להם בתים" כנ"ל) גם מלשון יראה, ירא-בשת]. והבן.

ד"ה "עוד יש לפרש ויעש להם בתים": יראת ה' גורמת שייראו מהאדם עוד יש לפרש ויעש להם בתים, על דרך וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כ"ח, י') [על פסוק זה אמר רבי אליעזר הגדול "אלו תפילין שבראש".] שהפירוש הוא שה' יתברך הבטיח להם שהם יכנסו בגדר היראה שיראים מן ה' יתברך מהם יתהוו זה היראה [הכוונה שיתעצמו עם מדת היראה]. שיראו מהם מחמת השראת שם ה' עליהם [יראת האדם מה' גורמת שאנשים ייראו ויפחדו ממנו], וזה יש לומר כאן בשכר שיראו המילדות את האלהים זכו ויעש להם בתים היינו שהם נעשו בחינת יראה שהיו יראים מהם כל עם הארץ [כולל גם פרעה מלך מצרים בעצמו, שלא עשה להן דבר, מפני איזו

הם היראה – על דרך "שכר מצוה" שהוא המצוה עצמה, יראה עילאה בשכר היראה תתאה שלהן – אלא מפרש שעל ידי שהכינוו כלי בבחינת המלכות, בעבודת יראה תתאה, הן זכו למדות. אפשר גם לפרש שבין המדות יש גם את היראה, וזכו בכלל המדות ליראה כפי שהיא בתור מדה (ולא רק בבחינת המלכות).

ועל דרך זה יש לפרש ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ולכאורה מלת טוב מיותר [מספיק לומר 'משלם שכר ליראיו', השכר עצמו הוא ממילא טוב, ומה מוסיפה המלה "טוב"?], אך שהפירוש הוא שמשלם שכר ליראיו היינו טוב שמכניס בלבם טוב [שהשכר הוא הטוב שהקב"ה נותן לנו, המדות הטובות שיש בכל נפש מישראל, והיינו העוזר האלוקי כנ"ל]. שיהיו ביישנים רחמנים גומלי חסדים וענוים [הוא מוסיף כאן "וענוים", תוספת חשובה, השלמת הרגל הרביעי של המרכבה העליונה בלב האדם]. כי אומות העולם כשמוסיפין גדולה מוסיפין גאווה [כמו שכתוב באגה"ק ב בתניא]. וישראל כל זמן שמוסיפין גדולה מוסיפין שפלות (עיין חולין פ"ט א) וזה ויעש להם בתים (שמות א', כ"א) לשון מדות כנ"ל היינו שהכניס בלבם מדות טובות והבן [והוא ענין בתי כהונה ולויה ומלכות – אהבה ויראה, כולל רחמים – גומלי חסדים ביישנים רחמנים – ושפלות – ענוים].

אברהם אברהם אברהם, לרמוז שכל משפחה יהודית, המבוססת על יראת שמים טהורה ("אשה יראת הוי'"), "בית", יונקת את האהבה שבה – להיות "משפחה אחת באהבה" – מאברהם אבינו, "אברהם אהבי" (וממילא כל זוג יהודי הם בדוגמת אברהם ושרה). **משה חיים אפרים** ועוד שם ספרו, **דגל מחנה אפרים**, עולה הפעם **אברם** (ג בחזקת ה), סוד **אברהם**.

וזהו ויהי כי יראו המילדות את האלהים כיון שהגיעו לבחינת יראה אף שהיא בדרגת תתאה [בדרגה התחתונה, יראה תתאה, יראת המלכות כנ"ל]. ויעש להם בתים [כאן הוא מפרש בתים לא מלשון יראה כמו מקודם, אלא לשון מדות כמו [שנאמר לגבי הים של שלמה בבית המקדש שבנה שלמה המלך]. אלפים בת יכיל (מלכים – א ז', כ"ו) "בת" פירושו מדה של כמות מסוימת. וכן "בית" הוא מדה וגבול כנ"ל] פירוש שעשה ה' יתברך להם [למילדות]. המדות כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל' ב) אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא היה יכול לו [שבלי העזר והסיוע מהקב"ה האדם לא יכול לנצח את היצר הרע. וכאן הוא מפרש שהעזר הוא נתינת מדות טובות לאדם] וכיון שהוא עשה להם המדות בודאי הם טובים [כלומר, מכיון שהיתה להן יראה – יראה תתאה, בחינת המלכות – הקב"ה עשה להן את המדות, וממילא כל המדות שלהן היו טובות. שוב, לא מפרש כמו קודם, שבתים

שם הוי' שהוא שם א-דני. הדגשת ענין השם קשורה גם לפסוק הראשון בפרשה "ואלה שמות בני ישראל" כנ"ל. בדרך צחות י"ל שבאו למצרים עטורי תפילין, "איש וביתו [בית של תפילין של ראש] באו".] ופירש המהרש"א ז"ל כי השי"ן של שדי הוא נחקק בתפילין של ראש מבחוץ [בשני צדי התפילין]. והדל"ת בקשר של ראש [מאחורה]. והיו"ד בקשר של יד ובצירוף שניהם [שני הקשרים, של ראש ושל יד, אותיות די של ש-די, "שאמר לעולמו די"]. נשתלם השם [צריך את התפילין של יד בשביל להשלים את השם – בלעדיהן נשארות רק אותיות ש-ד, דבר שלילי, ורק עם ה-י של הקשר של התפילין של יד נשלם שם ש-די. קשור גם לשם שדי שהזכרנו קודם, הערך הממוצע של יראה בית]. וידוע שתפילין של יד הוא סוד [שם] אדנ"י והוא היכל ה' שער היראה

והנה בית נקרא יראה כמאמרם ז"ל (שבת ל"א ב) חבל על דלית ליה דרתא [כמו שראינו קודם], והוא שרימזו הפסוק ויהי כי יראו המילדות היינו הצדיק נקרא מיילד על שם שהם מולידים השפע הנגזר לבוא על העולם שהם מסייעים וממציאים הדבר מכה אל הפועל כדמיון מילדות [כשהצדיק מברך הרי השפע כבר קיים למעלה, רק שמוציא אותו מהכח אל הפועל, ממשיך אותו למטה. כמו המיילדת,

ד"ה "עוד יש לומר ויהי כי יראו המילדות": מלכות הצדיקים-המיילדים נעשית על ידי יראתם

עוד יש לומר ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים, יש לפרש בזה בדרך רמז על דרך וראו כל עמי וגו' ויראו ממך וגו' על דרך שאמרתי כמה פעמים שמי שזכה ליכנס בשער היראה השער לה' שהוא היכל ה' והיכל גימטריא אדנ"י [שם אדנות, שהוא בחינת המלכות]. בחינת יראה [יראה תתאה, יראת המלכות]. אז ממשיך על עצמו היראה ונעשה בעצמו בחינת מלכות [פעם ראשונה בתורות שראינו שהוא משתמש בפירוש בשם של ספירת המלכות]. שהכל יראים ממנו כי כך היא המדה כמו שעושה למטה כך מעורר על עצמו מלמעלה ונעשה הוא בעצמו שער היראה שהוא היכל ה', וזהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך היינו שנמשך עליך שם [בחינת "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו"]. והיכל של הוי"ה ברוך הוא שהוא אדנ"י מקור היראה אזי ויראו ממך היינו שנתהווה [התעצם עם] שער היראה

והוא שדרשו חז"ל (ברכות ו' א) על שם ה' אלו תפילין שבראש [ויראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך] – "שם הוי"ה הוא התפילין, והיינו השם-הכינוי של

מקרא שהן אמא ובבתה, יוכבד ומרים שזכו לבתים – בתי כהונה ולויה מיוכבד ובית מלכות ממרים. אפשר לומר שהן מקבילות לשני סוגי הצדיקים כאן, ששפרה – האמא – שממנה "בתי כהונה ולויה", היא בחינת הצדיק שאומר תורה (או מעורר ללימוד תורה, היינו כהונה ולויה), ופועה – הבת – שממנה "בתי מלכות", היא בחינת הצדיק שמוריד שפע גשמי לעולם. והבן.

ד"ה "או יאמר ויהי כי יראו המילדות":
משה אהרן ומרים הם בתים (כבתי תפילין)
למוחין של התורה

או יאמר ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים, כי ידוע שהפרשיות [הכתובים בדיו על הקלף]. של תפילין [של ראש]. הם מוחין והבתים הם כלי לקבל המוחין [הכל בתפילין של ראש]. וידוע שקודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא כמו שכתוב בזוה"ק כמה פעמים ובראשית תרגומו בחוכמתא כי התורה היא חכמה והיא מוחין דכל עלמא, וזהו ויעש להם בתים היינו משה ואהרן ומרים [שהרי מה נאמר אחרי פרשה זו, שהיא הסיפור הראשון בחומש? "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי וגו'"], לידת משה. לידת הדורות הבאים היא השכר שלהן, כמו שרש"י כתב "בתי כהונה ולויה" מיוכבד, היינו אהרן הכהן ומשה הלוי בני יוכבד, ו"בתי מלכות", דוד שנולד ממרים. שהם היו כלים לקבל

שהרי המיילדת לא עשתה את ההריון, היא רק מוציאה את הולד לאויר העולם. וגם המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו [מפרש כאילו שהוא יילד אותו]. (סנהדרין צ"ט ב), וכן מי שמראה לו ראיות ועושה לו חשק ללמוד תורה ולעבוד את ה' [יש שני סוגי צדיקים, יש רבנים שמלמדים תורה ויש צדיק שהוא לאו דווקא מלמד, אלא הוא בא להחזיר בתשובה על ידי שעושה חשק ללמוד תורה, דהיינו להתקרב לאלוקות על ידי לימוד התורה. מזכיר את מה שלמדנו בקונטרס ההתפעלות של אדמו"ר האמצעי, שאומרים למישהו במבצעים איזה רעיון שמדליק אותו, כמו ענין סובב וממלא, וזה מעורר אותו לחזור בתשובה. בודאי גם בן כאילו ילדו והצדיקים הם מלמדים תורה ומוסר לעם ה' [הוא אומר "תורה ומוסר", תורה היינו הסוג הראשון, שמלמד תורה, ומוסר היינו הסוג השני, שמעורר לו את החשק והרצון לעבודת ה'. בתוך החסידות, הסוג הראשון הוא יותר כמו רבני חב"ד, ואילו הסוג השני הוא כמו גוטע אידין]. לכך נקראים מילדות כאילו מולידים,

וזהו כי יראו המילדות את האלהים היינו כשזכו ליכנס בשער היראה אז ויעש להם בתים היינו שנתהוו הם עצמם בחינת בית שהוא יראה וכו' [המיילדות היו שפרה ופועה, שיש שתי דעות בחז"ל, או שהן היו אמא ובתה, יוכבד ומרים, או שהן היו כלה וחמותה, יוכבד ואלישבע. רש"י מביא בפשוטו של

(מדות הלוחות היינו הכלי והכתב היינו האור – "והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת"). ו בחזקת ג היינו שלמות ההתכללות של הו"ק דז"א, מדות הלב, ב-ג ממדים. ומה שעל מדת החסד והאהבה נאמר "יומם יצוה הוי' חסדו", שהחסד והאהבה (לא היראה) היא ה"יומא דאזיל עם כולהו יומין", היינו בחינת אור הו"ק, אבל המדה והכלי של הו"ק היינו היראה דווקא. והנה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – "ששת ימים עשה הוי' וגו'", העולם הנברא בששת ימים הוא סוד ו"ק, סוד היראה, סוד השמיטה השניה, וד"ל].

המוחין שהיא התורה שעל ידם ניתנה התורה [על מאמר רז"ל "בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאין] על ידי תליתאי [ביום תליתאי בירחא תליתאין] יש פירוש שהתורה נתנה לנו על ידי שלשה, שלשת האחים – משה אהרן ומרים. [והבן [מקודם דבר על כך שהמיילדות היו בבחינת יראה תתאה, בחינת המלכות, וקבלו את המדות, כלומר עשו כלי למדות. כאן הוא אומר שהן עשו כלי למוחין על ידי היראה – כאן כנראה מדובר על היראה שבמדות המקבלת את המוחין (מוחין דז"א). ידוע שיראה = ו פעמים ו פעמים ו, מדות לוחות הברית, עצם המוחין דתורה

י"ב טבת ע"ז - כפ"ח

"בני עליה" בנועם אלימלך ובתניא

ברית יוסף שי' ויסבלום

יום הלידה ויום הברית | נועם אלימלך ויחי ד"ה "יהודה אתה": פנים
חדשות ליחסי יראה-אהבה | הגדרת צדיק גמור בתניא

ל טוב ממש. המלים שם הן "הרע נהפך
ל טוב ממש". מי עושה זאת? הצדיק
הגמור. ידוע שהגימטריא של צדיק גמור
היא מלך המשיח.

חבור הפרשות ויגש-ויחי

בכל אופן, הלידה של יוסף היתה ב-ה'
טבת, בפרשת ויגש – "ויגש אליו יהודה",
החבור בין שני המלכים, יהודה ויוסף.
כעת אנחנו בפרשת ויחי, אבל יש משהו
מיוחד רק בשתי הפרשיות האלה שאין
הפסק ביניהן, כי פרשת ויחי היא פרשיה
סתומה – אין כזה דבר בכל התורה. כל כך
בולט, עד שרש"י בפשש"מ צריך לפרש
זאת, שנסתתמו עיניהם של ישראל וגם
שיעקב אבינו רצה לגלות את הקץ ונסתם
ממנו הקץ.

בכל אופן, יוצא מכך ש"ויגש" ו"ויחי"
הן פרשה אחת, אף על פי שקוראים אותן
בשתי שבתות בכל שנה ושנה – הן
מחוברות לגמרי, בתורה שבכתב הן
מחוברות. ידוע שבזהר הקדוש כתוב שיש
גן פרשיות דאורייתא אך כאשר סופרים
יש דן פרשות (קשור גם לחדש טבת,
החדש של דן, "לישועתך קויתי הוי").
למה כתוב גן? יש כמה תירוצים, ואחד

א. יום הלידה ויום הברית

"דידן [דהספרים] נצח" בהפיכת הרע
ל טוב

הרך הנימול שלנו היום, יוסף שי',
נולד ב"דידן נצח", ב-ה' טבת, אז הוא
שייך ל"דידן נצח". בזכותו הנצחון
מובטח לנו – הנצחון בריש גלי, בשמחה,
החל מהנצחון של הספרים, ספרי קדש
ינצחו את ספרי החולין שיש בהם דברים
ש"לא להוי' המה". יש ווארט מפורסם של
רבי נחמן, שדווקא בדורות האחרונים
נדפסים המון ספרי כפירה, ספרים לא
טובים, וזה משפיע על הכל – האויר של
העולם מושפע מהספריה של העולם. אם
הספריה מלאה דברים לא טובים כל האויר
מזוהם. לכן, כנגד זה, צריך המון-המון
ספרי קדש, גם בכמות וגם באיכות, אבל
עם דגש על הכמות דווקא, כי בדור שלנו
'כמות מאכט איכות', כמות עושה את
האיכות.

ריבוי ספרי קודש קודם כל ינטרל את
ההשפעה הלא-טובה של הספרים הרעים
ועד שיהפוך את הרע ל טוב ממש. הענין
הזה הוא הנושא של היום בתניא, החת"ת
של היום, שהצדיק הגמור הופך את הרע

תיקון "ונקה" (ואז, בכרית המילה הראשונה, נוספה לאברם ה בשמו, סוד אמא עילאה היונקת ממזל "ונקה"). ויש לומר גם להפך – ה'לדה היא מרחם האם, אמא יונקת ממזל "ונקה", ואילו הברית היא מצות האב, אבא יונק ממזל "נצר חסד", התיקון השמיני, "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". לפי שני הפירושים – "נצר חסד... ונקה" ועוד לדה (כך הכתיב במקרא, "אשת לדה") ברית מילה = מזל פעמים טוב (= ברית ועוד ברית מילה)!

זכות בכרית צאצא הנועם אלימלך

הרך הנימול שלנו היום הוא הדור ה-11 לבעל הנועם אלימלך שעל שמו נקרא האבא. גם זה אומר דרשני, משהו מיוחד במינו. בכל ברית מילה להיות סנדק זה זכות, אבל אצל נין ונכד של רבי אלימלך זו זכות מיוחדת, לכן גם רציתי שהסעודה תהיה בפאר מיוחד, כמו שהיה והוה. ידוע שהספר נועם אלימלך הוא "ספר של צדיקים". תניא הוא "ספר של בינונים" ונועם אלימלך הוא "ספר של צדיקים". מצאו נועם אלימלך? [הביאו מאחד השכנים]. לכבוד הברית אתה יכול לתרום לבית כנסת כאן נועם אלימלך...

ב. נועם אלימלך ויחי ד"ה "יהודה אתה": פנים חדשות ליחסי

יראה-אהבה

חבור ברכות יהודה ויוסף

על ברכת יוסף (שם הרך הנימול) אין בנועם אלימלך פירוש, רק נזכיר ונברך את יוסף שלנו שיהיה "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין" עם כל הפירושים, החל מהפירוש ש"פרת" לשון חן, שימצא חן

מהם נוגע ליום ההולדת ויום הברית שלנו, שפרשות ויגש-ויחי במסורה של התורה ("יש אם למסורת") הן פרשה אחת. אם כן, גם הנושאים שלהם צריכים להיות קשורים. הנושא של "ויגש" הוא מפגש שני המלכים, יהודה ויוסף (שבסופו התגלה יוסף לאחיו), והנושא של פרשת ויחי הוא ברכות יעקב לבניו לפני שנעלם מעינינו. חז"ל אומרים ש"יעקב לא מת", "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", אך בכל אופן לפני שהוא נסתם ונעלם מעינינו (כמו שהפרשה סתומה), הוא מברך את הבנים שלו.

קודם נעשה גימטריא פשוטה: אם ויגש-ויחי מחוברות יותר מכל שתי פרשיות, כמה הן שוות יחד? הדבר הראשון, שוה שמחה. יש משהו מיוחד דווקא בתקופה הזו – אחרי חנוכה, כשנכנסים עמוק לתוך החרף, הקור והחשך – מאד שמח. אחרי שמחה, הדבר השני בחשיבותו במספר הזה הוא "סוד הוי' ליראיו" ("ובריתו להודיעם" היינו ברית המילה), שוה גם "אור עולם" ("והיה לך הוי' לאור עולם... כי הוי' יהיה לך לאור עולם") ועוד הרבה דברים חשובים.

חבור מזלות הברית והלידה

בכל אופן, זה המפגש של ויגש-ויחי, שתי הפרשיות, יום הלידה ויום ברית המילה, שהם בעצם שני מזלות. כתוב בתלמוד ירושלמי שביום הלידה המזל גובר, זהו המזל העליון, "נצר חסד". וגם ביום הברית המזל גובר, המזל התחתון, "ונקה". הבן הנולד הוא ה"נצר" ואילו על ידי כריתת הערלה בכרית המילה נעשה

יוסף, עץ אפרים, שצריך לשים אותם יחד ואז "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" וכו'. זה הדבר הכי גדול בזמן זה. לכן צריך מיד לחבר ליוסף את יהודה, "ויגש". באמת בברכות, אם מסתכלים בברכות יעקב בפרשה, שני אלה זוכים לברכות הגדולות ביותר – גם מבחינת כמות וגם מבחינת איכות. ברכת יהודה, שתיכף נראה מה שהוא אומר עליה, ולקראת הסוף ברכת יוסף, הן ברכות גדולות מאד. ורמז מובהק ליחוד זה של שני המלכים נמצא דווקא בתחלת ברכת יוסף – "בן פרת יוסף בן פרת עלי עיין" עולה בגימטריא 1860 שהוא 10 פעמים (שלמות של חיבור) יוסף-יהודה (הערך הממוצע של 20 אותיות "בן פרת יוסף בן פרת עלי עיין" הוא 93, שהוא הערך הממוצע של שני השמות יוסף-יהודה)!

נקרא את הקטע של יהודה כאן, לחבר אותו ליוסף:

יראה תתאה ויראה עילאה – אמא תתאה ואמא עילאה

יהודה אתה יודוך כו' דהנה אנו מתפללים בברכת אהבה רבה [בנוסח שלנו "אהבת עולם"]. ותן בלבנו לאהבה וליראה את שמך [הוא מקצר את הנוסח, "ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל וכו'"] (חסידות חג"ת... מוותר על הבינה). ישר ולענין, אבל בכך מוותר על "ויחד לבבנו" עם הפירוש היפה ש"ויחד" היינו לשון חדוה, שהיא המייחדת אהבה ויראה. ולכאורה הוא ההיפך היראה מביאה לידי אהבה [כמו שמסביר גם בתניא פרק מא שהיראה

ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. כשהחן חוזר לעם ישראל זו הגאולה. הגלות היא גלות החן וכאשר "בן פרת יוסף" חוזר זו הגאולה. ידוע ש-פורת אותיות פותר, שפותר חלומות, ואותיות תופר, שתופר את כל המוטיבים השונים (של החלום ושל המציאות) בסדר הנכון שלהם. לעשות משהו בסדר הנכון הוא הכח של ספירת היסוד, הברית של יוסף. כל הפרשיות האחרונות של חומש בראשית הן עלילה. מי תפר את העלילה הזו? יוסף. לא זוכר אם מישהו משתמש בביטוי הזה, אבל זו עלילה שאין כמותה בכל התורה, ומי שתופר אותה בחן ושכל טוב הוא יוסף. הוא גם פותר חלומות, גם תופר עלילות וגם פורת. "והנהר הרביעי הוא פרת", בזכות יוסף נזכה להגיע עד הפרת, שלמות ארץ ישראל.

ועוד, "בן פרת יוסף" עולה בגימטריא 888, מספר הקשור לחנוכה – שאנו יוצאים ממנה וממשיכים את אורה – כמו שדברנו לאחרונה, בגימטריא "קץ שם לחשך", על ידי פתרון החלום של יוסף, ה"פלא יועץ" (888 = 8 פעמים פלא, כנגד שמונת ימי החנוכה), וכן בגימטריא "אני הוי' לא שניתי" (מתחלת העלילה ועד לסופה – "כי אל דעות הוי' ולא-ולו נתכנו עללות").

שוב, על הפסוק "בן פורת יוסף" אין בנועם אלימלך, אבל על הפסוק של יהודה יש. המסר של ויגש, "דידך נצח" – תמיד בחדש טבת, החדש של שבט דן – הוא יחוד שני המלכים, יהודה ויוסף, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. לכן בהפסרת ויגש קוראים על שני העצים, עץ יהודה ועץ

קודם כל נאמר את החידוש שלו כאן: הוא אומר שיש שתי בחינות יראה, יראה תתאה ויראה עילאה, וכעת הוא אומר שיראה תתאה שייכת לאמא תתאה. מה מתבקש מכאן? כך הוא באמת יסביר בהמשך, שאם יראה תתאה היא אמא תתאה מתבקש לומר שיראה עילאה היא אמא עילאה. זה שיראה תתאה היא אמא תתאה מובן לכל מי שלומד חסידות, אבל לומר שיראה עילאה – בטול במציאות – היא אמא עילאה לא שמענו. אדרבא, אמא עילאה היא אהבה רבה ואילו יראה עילאה היא אבא. שוב, מה שפשוט אצלנו מכל לימוד הקבלה והחסידות הוא שיראה עילאה היא אבא ואילו אהבה רבה היא אמא עילאה. אם כן, כבר מתחיל להיות מענין מאד בכך שרבי אלימלך הופך כאן את היוצרות].

אהבת "אח" – "אהבת חסד"

וממדריגה זו [של יראה תתאה] בא לידי אהבה [גם בתניא מסביר ש"ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" היא יראה תתאה, כנ"ל, וממנה בא לאהבה]. ואהבה זו נקראת בשם אח [את כל המדרגות כאן רוצה לקשר למשפחה. בדרך כלל י-ה-ו-ה, בכל ספרי הקבלה והחסידות, הם אב-אם-בן-בת. אבל כאן מסביר באופן אחר. הוא אומר שמה שתמיד נקרא בן, ה-ו של שם הוי', נקרא כאן אח. זה לא כל כך חידוש, כי בכל מקום כתוב על "למען אחי ורעי" שנשמות שנולדו מאמא נקראים אחים, כי הם אחים לז"א, ה-ו של שם הוי'. לכן לומר שה-ו הוא אח – כולנו אחים, כל ישראל חברים ואחים – מוכר.

היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"]. אך אמנם האמת שניהם צדקו יחדיו [יש שתי בחינות, יראה שקודמת לאהבה ואהבה שקודמת ליראה. איך זה? ר'אית יראה ואית יראה]

אית יראה תתאה [בלשון התניא

היא יראת המלכות. לא יראת העונש, שהיא ישות גמורה, היא קליפה. יראת עונש יכולה להיות מניע שאדם לא יעבור עבירות, קליפת נגה שיש בה טוב ורע. אם יראת העונש תשמש לא לעבור עבירות היא הטוב שבנגה, כי עוזרת לעבודת ה', אבל מצד עצמה היא קליפה – היא לא מודעות של מול ה' בכלל, אין בה בטול. אדרבא, אתה פוחד על העונש של עצמך. יראה תתאה היא שאתה מרגיש את נוכחות המלך, ובכח המלך יש גם חיים ומות, אבל לא שאתה פוחד מהעונש או רוצה שהמלך יעשה לך טובה, אלא שדמות המלך מעוררת יראת כבוד. זו יראה תתאה, ואילו יראה עילאה היא בטול במציאות, שאתה לא פה בכלל, אין.]

[יראה תתאה היא] הנקרא אימא

תתאה [מאד קשה הלשון שלו, בתורה הזאת הוא אומר כמה דברים מחודשים לגמרי, שנשמעים ממש הפוך ממה שכתוב בכל הספרים הקדושים. אבל קודם הוא אומר דבר מובן, שיראה תתאה היא מלכות ואחד השמות של המלכות הוא אמא תתאה, כי היא האם של העולמות התחתונים, המולידה אותם ומזינה אותם. יש שתי בחינות של אמא.

וביראה עילאה אין 'אני' – ביראה עילאה, ה'אני' הופך ל'אין'.^א אבל לגבי האהבה, למה "אהבה זוטא", "אהבת עולם", נקראת אח?

תיכף נראה שהוא לגמרי הופך את היוצרות, ואומר שאהבה רבה, שחשבתה שהיא אמא עילאה, נקראת אבא. אבל קודם, מה ההבדל בין שתי האהבות? אחד ההסברים הפשוטים שאהבה הגדולה היא, כמו שכתוב על דוד ויהונתן, "אהבה שאינה תלויה בדבר" – שאנו כל כך אחד שפשוט אי אפשר להיות אחד בלי השני, כמו שכתוב על יעקב ובנימין "ונפשו קשורה בנפשו". התרגום מתרגם שחביב לו כנפשו (ומכאן לומדים את משמעות ההתקשרות בכל מקום, כמו התקשרות לרבי, שפירושה חביבות יתרה ואהבה רבה ונפלאה עד מאד), ואם הוא ימות גם הוא ימות. גם סוג של בטול במציאות, אבל מתוך שאין לו קיום נפרד, אין לו 'אני' נפרד בלי השני שהוא אוהב אותו כנפשו.

לגבי אחים, אף על פי שקשר אחוה הוא קשר חזק – גם לשון איחוי, שהם

אח היינו "אהבת חסד", אהבה זוטא (מדת האהבה היא האור הפנימי של ספירת החסד, שהיא ה"יומא דאזיל עם כולהו יומין", "יומם יצוה הוי' חסדו", כללות פרצוף ז"א, ה-ו שבשם).

"אהבת חסד" הוא ביטוי שמופיע ב"בא מיכה והעמידן על שלשה": "הגיד לך אדם מה טוב ומה הוי' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך" – "עשות משפט" במלכות (ה תתאה שבשם, יראת המלכות, אמא תתאה), "אהבת חסד" בז"א (ה-ו שבשם, כנ"ל), "הצנע לכת עם אלהיך" (בבינה, ה עילאה שבשם). לפי טעמי המקרא, יש הפסק בין "עשות משפט ואהבת חסד" ל"והצנע לכת עם אלהיך", סוד שרש (נפש רוח, ו-ה שבשם, "והנגלת לנו וגו'") ותוספת (נשמה, ה עילאה שבשם, "ונשמת שדי תבינם", "הנסתרת להוי'"). עד תבת "חסד" (הפסוק מתחיל "הגיד לך" = חסד) – "הגיד לך אדם מה טוב ומה הוי' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד" = 2628, המשולש של חסד (סכום כל המספרים מ-1, "אחד היה אברהם" איש החסד, עד 72, חסד)!

בין אהבה זוטא לאהבה רבה

רבי אלימלך אומר שמיראה תתאה באים לאהבה זוטא שנקראת אח. צריך להבין אותו. את ההבדל בין יראה תתאה ליראה עילאה אני יכול להבין, כי יראה עילאה היא אין לגמרי, בטול במציאות, וביראה תתאה יש עדיין מציאות היש. אני 'יש', רק שאני עומד באימה ויראה מפני התגלות המלך, לא מפחד העונש, אך בכל אופן יש פה 'אני'. ביראה תתאה יש 'אני'

^א לפי סדר האותיות, ה-י, נקודת הבטול, לפני ה-ן, קו ההתפשטות, וכידוע שאותיות א-י-ן הן בסוד כח"ב, ג"ר לפי הסדר. לפי חכמת הצירוף, הצירוף אין מאיר בספירת התפארת, ודווקא בשליש העליון שלו המכוסה ביסוד אמא, שאין שם הרגשת היש, ואילו הצירוף אני מאיר בספירת היסוד, "כחי וראשית אוני", מה שיעקב, שעד לנישואיו היה בסוד השליש העליון של התפארת, לא ראה קרי מימיו, אך כדי להוליד התלבש בשרש נשמת יוסף בנו, ספירת היסוד, ששם הרגשת האני – "אני יוסף [העוד אבי חי, בתוכי, בסוד אבר חין], וד"ל.

אומר שאהבה שלמה, אחרי "אח", היא עליה למדרגת "אב". למה זה טוב על פי פשט? אם לא למדתי אף פעם שום קבלה ושום חסידות, למה לכאורה כן מסתדר? כי אב הוא לשון אהבה. **אב** הוא השער של השרש **אהב**. גם שרש אבה הוא לשון רצון, אהבה – לא יראה. הוא אומר בפשטות שאהבה שלמה היא אב – מדרגת אח עלה לדרגת אב. גם סימן שכל פעם שאתה אבא מחדש, אבא צריך להגיע יותר ויותר לאהבה שלמה – גם בין ההורים וגם לילדים וגם לכולם. איך הסברנו קודם? שאהבה שלמה היא שאין שנים בכלל. הפסוק אומר "הלוא אב אחד לכלנו", רמז שכאשר עולים למדרגת אב כולנו אחד ממש, בדרגת "אב" ה"אחד" (= **אהבה**) נמשך "לכלנו".

וממדרגת אהבה זאת בא לידי **יראה** עילאה [אחרי שהוא באהבה שלמה – הוא לא קורא לה אהבה רבה אלא אהבה שלמה – הוא בא ליראה עילאה, אין ובטול במציאות. הכל לפי הסדר הידוע של "דחילו ורחימו ורחימו ודחילו", חותם המתהפך. כאן עוד פצצה: **הנקרא בשם אם** [השיא של כל העליות הוא להגיע לאם. כלומר, כמו ש"הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר", כך כאן הכל מתחיל מאם, אמא תתאה, והכל נגמר באמא, אמא עילאה, שהיא כאן למעלה מאבא עילאה, היא יראה עילאה, בטול במציאות, אין (יש) לציין ששם אמו של הנועם אלימלך – וכן שם בתו המפורסמת, אמא עילאה ואמא תתאה – היה **מיריש**, אותיות יראת

תפורים יחד – יש קיום לאחד בלי השני. כלומר, כל אחד לגבי השני הוא כמו חצי דבר, כמו "פלא גופא" – יש 'אני' שיש לי אח, שאני אוהב אותו וגם יודע שיש לנו שרש משותף, ששנינו יצאנו מאותו רחם, אך בכל אופן כל אחד כעת נמצא לעצמו. גם לגבי קוב"ה, אם אני כביכול אח היינו כפירוש המגיד על "שתי חצוצרות כסף", שני חצאי צורות, כל אחד הוא חצי, כמו במחצית השקל, ושני החצאים מתחברים. לא שאנו לגמרי אחד שאי אפשר לחלק בינינו כלל. אם אני חצי ואתה חצי, ואני אוהב אותך מאד ורוצה שנתחבר אחד לשני, זו אהבת אחים – שכל אח הוא חלק. הוא שואף לאחדות – **אח** מתחיל את המלה **אחד** – אך אינו אחד ממש עדיין. לעומתה, אהבה רבה היא אחדות גמורה.

עד כאן רק ההגדרות. נקרא מה שהוא כותב: הוא אומר שקודם צריכה להיות יראה תתאה, שנקראת אמא תתאה – לא אומר בת – ודווקא מאמא תתאה באים למדרגת אח. קודם אתה בדרגה של אמא תתאה ואחר כך אתה נעשה אח. הוא לא כותב את כל ההסבר שלנו, אלא רק אומר [ש]אח [עדיין אינה אהבה שלימה [עדיין שנים, לא "ודבק באשתו והיו לבשר אחד" ממש].

אהבה שלימה ויראה עילאה – אבא ואמא וממדרגת אהבה זאת [שנקראת בקבלה "אהבה זוטא"]. בא לידי אהבה שלימה ["אהבה רבה"]. הנקרא בשם **אב** [עד כאן הייתי איכשהו יכול להבין, פתאום הוא 'שבר לי את כל הכלים'... הוא

אמו ואביו", ואם גם כאן בדרך עליה אז "כבד את אביך ואת אמך" בכבוד זו כבר אמא עילאה, לא אמא תתאה, לפי דרכו. כלומר, שהוא מפרש שקודם אני מכבד את האבא, אהבה שלמה, ומכך עולה ומגיע לאמא, אמא עילאה שהיא יראה עילאה, בטול במציאות. כל זה גם מסתדר מאד יפה עם התניא של היום, שמדבר על צדיקים גמורים – כאן ספר של צדיקים – ואומר שהצדיק הגמור נקרא "בני עליה". הוא נותן שני פירושים ב"בני עליה", שתי בחינות של הצדיק הגמור. בן הוא מבין, מבין בעליה. כאן הוא מפרש את שני הפסוקים בדרך של עליה, "מעלין בקדש". "איש אמו ואביו תיראו", עליה מאם לאב, ו"כבד את אביך ואת אמך" גם עליה, עליה מאב לאם.]

מיעוט הדרך את השגת אברהם: "אחותי בת אבי אך לא בת אמי"

וזו שאמר אברהם אבינו עליו השלום לאבימלך [כאן יש אלימלך, אפשר להתבלבל בין אלימלך לאבימלך, לא אותו אחד. כל ההבדל הוא באותיות לב (שאר האותיות הן מיכאל-מלאכי) – באלימלך "לב חכם לימינו" ובאבימלך "לב כסיל לשמאלו", ודוק]. וגם אמנם אחותי בת אבי [הוא הציג את שרה כאחות, ואז אבימלך לקח אותה וכעת צריך להחזיר ומאשים את אברהם מה עשית לי וכו'. איך אברהם מתנצל? אומר שהיא אחותו בת אביו אך לא בת אמו.]

פירוש מחמת שהיה בדרך לא היה יכול להשיג מדריגת אהבה עילאה הנקרא בשם אב [הוא מפרש

שמים. יראת שמים אותיות **מיריש** (אמת). צריך לנסות להבין מה שהוא כותב כאן.]

עליה מאב לאם במורא ועליה מאם לאב בכבוד

וזוהו שנאמר [גם קשור מאד לברית וליחס בין איש ואשה ולבין ההורים והילדים. יש שתי מצוות, כבוד הורים ומורא הורים, והוא מסביר זאת בהמשך למה שכתב עד כאן:] **איש אמו ואביו תיראו** רמז ליראה תתאה [בפסוק "איש אמו ואביו תיראו" ה"תיראו" אינו בטול במציאות, יראה עילאה, אין, אלא דווקא יראה תתאה]. **נאמר אם קודם לאב** [כאן פשיטא שלא רק שלא אכפת לו לפרש הפוך ממה שחושבים, אלא ש"לכתחילה אריבער" הפוך. קודם כל הוא יודע מה שחז"ל מסבירים למה כתוב אם קודם לאב במצות יראה ואב קודם לאם במצות כבוד שהיא על דרך אהבה. למה? כי הנטייה הטבעית לירא מהאב וכדי לאזן מקדימים את האם לאב בכבוד והנטייה הטבעית לכבד את האם וכדי לאזן מקדימים את האב בכבוד. כאן הוא אומר הפוך מחז"ל (המובא גם ברש"י, פשוטו של מקרא), שביראה האמא קודמת ובכבוד האבא קודם. ביראה תתאה, כפי שמסביר כאן, אם – שהיא אמא תתאה כאן – קודמת לאב. ה"תיראו" חוזר על האמא ו"אביו" היינו כאשר זוכה לעלות למדרגת אב, אהבה שלמה.]

ואצל כיבוד שהיא אהבה נאמר אב קודם לאם [כי אב הוא אהבה ואם היא יראה. קודם היה בדרך עליה, "איש

ולא היה כי אם במדרגת אהבה
 תתאה הנקרא בשם אח שהיא כמו
 בת למדרגת אהבה עילאה [מדרגה
 אחת פחותה מאבא, לכן אח נקרא "בת
 אבי"]. אך לא בת אמי [ראיה מופלאה
 למה שכותב, שמדרגה אחת פחות מאב
 היא לא מדרגה אחת פחות מאם, אמא
 עילאה לפי פירושו היא למעלה מאבא.
 "אחתי בת אבי" היא לא מדרגת אבא,
 שהיא מדרגה אחת פחות מאמא, אלא רק
 מדרגת אח שהיא מדרגה אחת פחות
 מאבא, "בת אבי"]. שאינו במדרגת
 אהבה שהיא כמו בת ליראה עילאה
 [אותה אין לו כעת, כי הוא בדרך].
 הנקרא בשם אם. ואומר לה [תמיד אני
 אומר לשרה אמנו]. בכל מקום אשר
 נבא שמה אמר לי אחי הוא רמז
 שאני במדרגת אהבה הנקרא בשם
 אח [תמיד כשאנחנו בדרך תדעי שהקשר
 בינינו, האהבה בינינו, יורדת מאהבה
 שלמה, שהיא בחינת אב, לאהבה שאינה
 שלמה עדיין, שהיא בחינת אח. לכן בכל
 מקום שאנחנו מגיעים תאמרי שאנחנו
 אחים, כי באמת כך].

שתי המדרגות בברכת יהודה

[כל זה הקדמה לברכת יהודה:] וזהו
 יהודה אתה [לשון נוכח]. דהיינו
 כשאתה בנגלות דהיינו מדרגת אתה
 [לנוכח המדבר, מדרגת "והנגלת לנו
 ולבנינו", וה של שם הוי', שלפי דרכנו
 היינו אמא תתאה ואח]. שהוא הנגלה

שאמנם היא, שרה, היא "אחותי בת אבי".
 איך מסתדר עם מה שכתב קודם?
 "אחותי" בחינת אח, אהבה לא שלמה,
 אהבה זוטא שיש בה עדיין שתי ישויות
 שכל אחת נמשכת לשניה, רוצה להשלים
 את השניה. היא רק "בת אבי" – "אבי"
 היינו אהבה שלמה, אבל היא רק "בת
 אבי" ולכן היא "אחותי". אברהם אבינו
 הוא לא במדרגה העליונה?! הוא אומר
 שגם הצדיק הגדול, הגמור, כשהוא
 בנסיעות, בדרך, הוא יורד מהמדרגה שלו.
 קצת דומה למה שכתוב ב"חינוך קטן",
 הקדמת ח"ב בתניא, שגם לצדיק יש עליות
 וירידות והוא צריך להיות בקי בכל
 המדרגות – "חנוך לנער על פי דרכו גם כי
 יזקין לא יסור ממנה" – מתי להיות
 בבחינת אמא תתאה ומתי להיות בבחינת
 אח, מתי להיות בבחינת אב ומתי להיות
 בבחינת אמא עילאה.

מי אמר על צדיקים שכאשר הם בבית
 הם במדרגה גדולה אבל כאשר הם נוסעים
 אליהם יורדים, לכן אני מבזה אותם
 וצוחק מהם? רבי ברוך ממעזיבו. סיפור
 מפורסם שכאשר הגיע אליו רבי נח
 מלעכאוויטש, הבן של רבי מרדכי, הסבא
 קדישא מלעכאוויטש, הוא מאד כבד אותו
 וכאשר אנשיו תמהו על כך אמר שגם
 בדרך הוא א גוטער איד. הוא אמר שיש
 צדיקים שבבית הם א גוטער איד אבל
 בדרך הם יורדים מזה. כאן יש אסמכתא,
 שאפילו אברהם אבינו בדרך הוא טרוד
 ואז יורד ממדרגתו (בשרש טרד יש
 אותיות רד), לא בבחינת אבא וכ"ש לא
 בבטול במציאות לגמרי, אמא עילאה,
 אלא רק "אחותי בת אבי".

עד כאן לא הזכיר בן בכלל, כאן יוצא הבדל בין בן לבת. מהמשפט האחרון שלו מובן ש'בן' משהו היינו שהוא באותה מדרגה ממש, לא מדרגה אחת פחות:] אותם שהם במדרגת אב והבין מאוד [לכן אפשר להבין למה אוהבים בנים, כי בנים הם בדרגת האב ולא למטה מהאב. בנות מקבלות מהאב ומהאם, מההורים, אך בן הוא שווה להורים. לכן כתוב שכן עומד במקום אביו ממש (בסוד ספירת הנצח, "ברא כרעא דאבוה", דידן נצח), כמו שיש הרבה שיחות של הרבי על זה.].

ישבו הסתירה: התכללות המדרגות חכמה

ובינה

אם כן, יצאה כאן איזו תמונה חדשה לגמרי של כל המדרגות בעבודת ה'. כמובן, הכי קשה כאן הוא למה אמא עילאה ואבא עילאה הפוכים לגמרי ממה שתמיד לומדים – אמא עילאה היא יראה עילאה ואבא הוא אהבה עילאה, אהבה רבה, "אהבה שלמה". אמרנו שהמלה אבא משמעה אהבה, אבל לא מספיק – זה עוד לא הסבר וישוב למה שכתוב בספרי הקבלה והחסידות. מה ההסבר כאן?

לכאורה הדרך הכי פשוטה להסביר זאת היא דרך של התכללות, "הבן בחכמה וחכם בבינה", "רואים את הקולות" – רואים את הנשמע ושומעים את הנראה". כשהוא אומר שאבא הוא אהבה רבה, ולא בטול במציאות, הוא מתכוון בלשון הקבלה לפרצוף ישראל סבא, וכשהוא אומר שאמא עילאה היא בטול במציאות, יראה עילאה שלמעלה מאבא, הוא מתכוון באותיות של קבלה לפרצוף אמא עילאה, שכלול באבא עילאה. היא אמא עילאה,

כמו שאנו אומרים ברוך אתה הוא הנגלה [נוכח]. אשר קדשנו הוא הנסתר [אבא ואמא שיותר גבוהה מאבא]. ובמדריגה הזאת יודוך אחיך [נושא מאד גדול. אם יש אני ואתה, זה הכי גבוה או לא? למשל "אני ואתה נשנה את העולם", הוא אומר שאני ואתה היינו מדרגת אח, אהבה שאינה שלמה]. רוצה לומר אותם שהם במדרגת אח כנ"ל.

אבל ירך בעורף אויבך גם "דידן

נצח", לכן רציתי לקרוא את זה. אחרי "אתה יודוך אחיך" בא "ידך בעורף אויבך". כשהצדיק-יהודה הוא בדרגה תחתונה הוא לא יוצא לקרב לנצח, לא "דידן נצח", יש אז איזה 'שלוש עכשו' שאינו שלם. נשמע טוב מאד שכולנו אחים, אבל הוא אומר שכאשר כולנו אחים, מצב חברתי מתוקן, זה לא היעד האמתי, לא בני עליה. אבל אם אתה רוצה להשתלט על האויבים לגמרי, "ידך בעורף אויבך", פירוש כשתהיה במדריגה עליונה [בשביל ה"דידן נצח" צריך להגיע יותר גבוה מאחים. מה פירוש "ידך בעורף אויבך"?] שיש כח בידך לכלות האויבים והדינים [שאתה יכול לבטל את הדינים ולהמתיק את הדינים, עד כדי כך שכתוב בתניא שצדיק גמור הופך את הרע לטוב ממש.].

או וישתחוו לך בני אביך [אז צריך

לעלות במדרגה ל"בני אביך". כאן יש עוד דיוק, ב"בת אבי" ו"לא] בת אמ" אמר שבת היינו מדרגה אחת יותר נמוכה מהם – למטה מאב ולמטה מאם (אמא עילאה).

רואים אותה בכלל, גם היא לא רואה את עצמה, כמו רדל"א שהוא "לא ידע ולא אתידע", אמונה היא לשון אמא (לא לשון אבא).

מעלת האם – אמו של בעל "נפש חיה"

בהשגחה פרטית קראתי לפני כמה ימים על אחד מגדולי החסידות שלא כל כך מוכר לכולם, בעל ה"נפש חיה", רבי חיים-אלעזר ווקס. הוא קרא לספר שלו "נפש חיה" לכבוד האמא שלו. מה הסיפור?

גם אבא שלו היה צדיק ורב גדול, אבל כשהוא היה בן ארבע – כך הוא כתב בהקדמת הספר – הוא חלה מחלה אנושה, ממש היה על ערש דוי, ואז אמא שלו נדרה שהיא נותנת חצי מהחיים שלה לה' רק שיציל את הנער. מיד אחרי שהיא נדרה ככה הוא באופן נסי התחיל להחלים והיא מיד חלתה מחלה אנושה. בכלל, אם רוצים בחב"ד דוגמה שמסירות נפש של אשה היא יותר מגבר, יש את דבורה-לאה שהחליפה את אביה ומתה כדי להציל את חייו. [יש שיחה של הרבי על "ואני בבואי מפדן ארם מתה עלי רחל", שוותרה על מעלת מערת המכפלה.] זו בחינת אמא עילאה.

אמו שלו חלתה, ואחרי כשנה היא גם החלימה באופן נסי. הוא ממשיך ומספר שהוא התקבל להיות רב – לא מבינים עד כמה לא היה פשוט בפולין להיות רב של קהילה בתקופה זו, הרוחות נשבו לכיוונים מאוד זרים וקשים ודעת הקהל היתה מאוד בעייתית, אם זו השכלה או התנגדות או כל מיני דברים – על כל הרבנים הגדולים באירופה היו מלחמות קשות ביותר,

וכתוב בפירוש בכתבי האריז"ל שגם שם, בתוך פרצוף אבא, החלק (התת-פרצוף) של אמא עילאה יותר גבוה מאבא עילאה.

מעלת האם על האב – מעלת הצניעות והמסירות על הבטול

יש למישהו רעיון מה יכול להיות בדמות של אמא יותר אין מאשר בדמות של האבא? [אברהם אבינו היה משפיע מבוטל, וזה פחות מיצחק אבינו שהוא מקבל מבוטל]. יפה מאד, זה מסביר גם כן. לכן לעתיד לבוא יאמרו ליצחק "כי אתה אבינו". יש גם בקדושת לוי משהו שאנחנו אוהבים לצטט, כלומר רמז שלנו לפי הדברים שלו, שיש לב ומח – מח הוא מציאת חן ו-לב הוא לקיחת ברכה (כמו "קח נא את ברכתי"). החוש המיוחד היהודי הוא איך לקחת ברכה. החידוש של העם היהודי הוא היכולת שלו לקחת ברכה, לעצמו אבל לשם שמים, לעשות נחת רוח לקב"ה. [אם הוא חושב לעשות נח"ר יש הוא.] אם הרצון לעשות נחת רוח הוא טבעי לגמרי, לא מורגש במודע, אז אין זה סותר היותו אין, אדרבה זה הולם מדרגת אין (שאינו עושה בשביל עצמו כלל, הוא בכלל לא קיים במציאות, וכאשר הוא באמת אין אז זה גופא עושה את הנחת רוח הגדולה ביותר להשי"ת).

נחזור לענין של מעלת האם על האב: יש בשכינה ביניהם (ועוד) מה בין ענוה לצניעות. משה רבינו מצטיין בענוה שלו, שהיא ודאי בטול, אבל האשה הצדקת מצטיינת בצניעות. יש משהו בצניעות שהיא אפילו יותר מענוה, שהיא בכלל לא פה, כמו "כל כבודה בת מלך פנימה" – "פנימה" לגמרי, שהיא לא נמצאת, לא

ויהודה? יוסף הוא "תלמוד גדול" ויהודה הוא "מעשה גדול", והכח שמחבר אותם הוא "תמים תהיה עם הוי' אלהיך" של היהודי התמים, דן.

ג. הגדרת צדיק גמור בתניא

צדיק גמור – מהפך הרע לטוב ע"י הסרת הבגדים הצואים

נסתכל גם בתניא של היום. כאן בתניא הוא מגדיר את הצדיק הגמור:

כי הנה צדיק גמור שנהפך הרע

שלו לטוב [הכל אצלו טוב, גם הרע

אצלו טוב]. ולכן נקרא צדיק וטוב לו

הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים

לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד

בתענוגי עוה"ז להתענג בם בתענוגות

בני אדם למלאות תאות הגוף בלבד

ולא לעבודת ה' [הוא מחלק בין עצם

הרע לבין הלבושים הצואים שמלבישים

את הרע. הוא אומר שמה שצריך להסיר,

לסלק, הוא רק הבגדים הצואים. אז מה

שקודם זיהית כעצם הרע, עצם כח

המתאוה, אם אין לו את הבגדים הצואים

שלו הוא אוטומטית הופך להיות הכי טוב.

(מה הם בגדים צואים?) הרצונות,

שמלבישים אותו רצונות לקבל הטבה

גופנית, או כל דבר שלא לה', סתם רצון –

כל רצון של אגו נקרא בגדים צואים.

כדי להבין נמשיך לקרוא. הווארט כאן

הוא שמה שנקרא רע הוא לא רע בכלל,

הוא רע רק בגלל הלבושים שלו וברגע

שמסירים אותו הוא אוטומטית הופך

להיות הכי טוב. הצדיק הגמור מואס

בלבושים, לא מואס בעצם כח המתאוה

אלא בכל דבר שמקבל יניקה מהסט"א,

מלחמות עולם, בקהילה. כשהוא קבל את הרבנות היה בן 19 ומי שעמדה לידו והדריכה אותו, לחמה את כל המלחמות שלו, היתה אמא שלו. היא גם הצילה לו את החיים וגם פעלה עבורו "דין נצח".

הלכה למעשה היא עמדה לימינו כל חייה. היא באמת נפטרה בגיל צעיר,

כנראה תרמה את חצי חייה כפי שנדרה.

בכל אופן, לכבודה קרא את ספרו נפש

חיה, כי שמה הפרטי היה חיה. הכל בזכות

אמא. הכל בזכות אמא – אמא עילאה,

יראה עילאה (בטול במציאות) – מאד

מתאים לביאורו של רבי אלימלך כאן.

דן (תמימות) מחבר את יהודה (מעשה)

ויוסף (תלמוד)

לפי כל זה, כמה שזו ברכת יהודה, אך

שייכת באופן מיוחד ליוסף, כי הוא מקבל

מאמא שלו – היפי שלו מאמא וגם את

העצם שלו מקבל מרחל, ממסירות הנפש

של רחל (בחינת "שואל מרחובות הנהר").

מתאים למפגש בין שני המלכים, יהודה

ויוסף.

רצינו לומר שמי שמחבר את יוסף

ויהודה יחד – היות שקוראים על החבור

בתורה בחדש טבת, החדש של דן,

והשל"ה הקדוש אומר שכל מה שקוראים

בתורה קשור לזמן הקריאה – הוא דווקא

דן, בו נאמר "דן ידין עמו כאחד שבטי

ישראל", קשור ליהודה, ו"ולישועתך

קויתי הוי'" שייך ליוסף, שבכל מקום הוא

קשור לישועה. כנראה שה'דן'ים, היהודים

הפשוטים של הבעל שם טוב, היהודים

שיודעים איך "הגוף נהנה מן הגוף", הם

שעושים את החבור בין שני המלכים (בין

עץ-גוף יוסף לעץ-גוף יהודה). איך מוסבר

תמיד בחסידות, גם אצל הרבי, יוסף

מאוסה בתכלית המיאוס, כי היא ביטוי מובהק של הסט"א. זה לא מה שנקרא קודם רע, אלא הלבושים הצואים, רצונות לגרמיה, וצדיק גמור הוא אחד שמסיר אותם לגמרי.

יש ווארט של הבעש"ט על "סור מרע ועשה טוב", "סור מרע" עד כדי כך ש"ועשה [אותו עצמו] טוב". יש שני ווארטים של הבעל שם טוב, אחד הוא "הרע כסא לטוב", שהחשך מבליט את האור, שיש גם אצל הבינוני (בדרגה העליונה שלו). אבל אצל הצדיק לא רק ש"הרע כסא לטוב", אלא שהרע נעשה טוב, אתהפכא אמיתית וגמורה. ורמז נאה: חיבור שתי המדרגות – "הרע כסא לטוב" "סור מרע ועשה טוב" = אנכי

(ט ברבוע, ט היא אות הטוב), כסא,

פעמים טוב! [הצמצום עושה רע].

הצמצום הוא כל הרצונות הזרים, כל הלבושים, שיש גם על עצם כח המתאווה.

"בני עליה" עם 'חוש' בירידה – המשיכה

החיובית למטה של עצם הנה"ב

אם כח המתאווה בלי הלבושים שלו

הוא כל כך בסדר, קצת קשה למה קראתי

לו רע? הוא אומר שאוטומטית כאשר

תסיר לו את הבגדים, היניקות, הרצונות

לעשות דברים לגרמיה, הוא יהפוך לטוב

ממש, הכי טוב, אז למה בכל אופן קראתי

לו רע?! הסבה היחידה כנראה היא מה

שהמגיד כותב, שרע לשון מלרע, מלמטה,

שזו באמת נפש הבהמית. מה הטבע של

נפש הבהמית? "רוח הבהמה הירדת היא

למטה לארץ", משיכה למטה, ואילו

הנה"א היא משיכה למעלה, "רוח האדם

העולה היא למעלה". באמת הנפש

כפי שממשיך להסביר: מפני היותם נמשכים ונשפעים מהקליפה וס"א וכל מה שהוא מהס"א הצדיק גמור הוא שונאו בתכלית השנאה מחמת גודל אהבתו לה' וקדושתו באהבה רבה בתענוגים וחיבה יתרה הנ"ל כי הם זה לעומת זה כדכתיב [דוד המלך אומר]: תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי חקרני [אל] ודע לבבי וגו' וכפי ערך גודל האהבה לה' כך ערך גודל השנאה לס"א והמיאוס ברע בתכלית כי המיאוס הוא הפך האהבה ממש כמו השנאה [עד כאן מגדיר צדיק גמור].

הלבושים הצואים – הנפרדות מה'

איך נתרגם לשפה המדוברת שלנו?

הוא אומר שהלבושים הצואים הם כל מה

שמקבל יניקה או נמשך מהסט"א. מהו

הסטרא אחרא? "אני ואפסי עוד", אגו. כח

המתאווה, בלי אגו, הוא לא תאוה רעה.

עליו כתוב "תאות צדיקים אך טוב", הוא

רק טוב, הכי טוב. הלבושים הצואים הם

דברים שמחזקים אצלו את הרגשת

הנפרדות שלו מה', שהוא משהו בפני

עצמו. הצדיק הגמור שונא הרגשה זאת.

ברגע שהוא תופס עצמו שיש לו רצון

לקבל משהו לעצמו הוא יוצא מהכלים

לגמרי, שונא זאת, כי זו כפירה. כאן הוא

כותב שתאוה זרה לשם הנאת הגוף, בלי

לחשוב על ה' – ההיפך הגמור הוא יצחק

אבינו, שכאשר אוכל את המטעמים זהו

רק ה', אבל מטעמים בלי לחשוב על ה' –

הוא הופך להיות טהור, "כולו הפך לבן טהור הוא".]

עד כאן התניא של היום, שכותב בסוף שצדיק גמור נקרא בן עליה על שם שתי תכונות: הראשונה, שהופך את הרע לטוב ואת החשך לאור, והשניה, שכל מה שעושה מצוות ומעשים טובים זה לא בשביל עצמו, הוא לא פונקציה כאן, אלא אך ורק כדי להיות "המתחסד עם קונו, ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים ממש". מביא כאן לשון הזהר, בצורה הכי חזקה, "כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה ונשמתיה כו' ומסר גרמיה למיתה עלייהו למיפרק לון כו'".

שייכות הקדמת אמא לאבא לנועם אלימלך

דרך אגב, למה הנועם אלימלך מקדים במעלה את האמא לאבא? למה זה מתאים לו? נועם הוא אמא עילאה. כתוב שרבי אלימלך לפני הסתלקותו עשה תשובה על כך שצער את אמו בזמן היניקה. המדרגה הכי גבוהה אצלו היא תשובה זו, כנראה שהגיע למדרגה הכי גבוהה של אמא עילאה, בטול במציאות לגמרי. הוא אמר שאם כתובים שני דברים השני יותר מהראשון, והוא משתדל עבור אביו ואמו, כלשון הזהר הנ"ל:

איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דיליה לייחדא קב"ה ושכינתיה בתחתונים וכמ"ש ברעי' מהימנא פ' תצא כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה ונשמתיה כו' ומסר

הבהמית היא רע, משיכה למטה, אבל ברגע שלמשיכה למטה אין את הלבושים הצואים היא עצמה הופכת להיות הכי טוב.

כך כותב כאן בהמשך, ש"בני עליה" עסוקים רק ב"איזהו חסיד? המתחסד עם קונו, ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים" דווקא. אם עושה למעלה, לרוות צמאון נפשו, יכול להגיע למעלה עד גבול מסוים, השייך להשגת נפשו. הוא אומר שבני עליה צריכים להגיע מעל זה, למעלה-למעלה מכל מה שיכול להשיג כדי לרוות את נפשו הצמאה. מה זה? הוא מגיע עד לעצם נקודת רצון ה' בבריאת העולם, דירה בתחתונים דווקא, ואז כל מעשיו הם רק לגלות את מה ש"אתה הראית לדעת כי הוי' הוא האלהים אין עוד מלבדו".

איזה כח בנפש פועל זאת? מה שקודם היה רע. בחסידות אומרים 'חוש' – לגוי אין 'חוש' בלרדת למטה (בתכלית הקדושה, הוא רק יורד למטה בטבעו לגרמיה), יש לו 'חוש' לעלות למעלה (היינו החוש שלו ברוחניות, מצד הנפש השכלית שלו). גם אצל יהודי, גם אצל צדיק, יש כזה שעיקר החוש שלו הוא בהתעלות. אבל למי שהוא באמת בני עליה, הכי עולה, יש דווקא חוש בירידה, ברצון ה' בדירה בתחתונים (וכל עבודתו הוא "עליה לצורך ירידה" בלשון אדמו"ר האמצעי). מי עושה זאת בפועל? כח המתאווה, מה שקראנו לו יצר הרע – יצר שהוא כח ומשיכה לרדת. רק שכל זמן שיש לו את הלבושים הצואים הוא בבעיה, הלבושים מטמאים אותו, אבל ברגע שהוא מסיר את הבגדים הצואים והטמאים ממנו

ארץ ישראל, שלמות תורת ישראל
ושלמות הוי' אלהי ישראל. לחיים לחיים.
גם צריך לומר מזל טוב לדוד-אור
ואורה.

ברכת המזון.

יש השלמה אחת, ברכה אישית בשביל
אלימלך: היות שהמזל של הלידה הוא
"דידן נצח", ולמדנו קטע מהנועם אלימלך
שהופך יצירות בפירוש שלו, כנראה שיש
גם קשר בין הדברים – היות שאלימלך
הוא צאצא שלו – שהוא יזכה גם להפוך
עולמות. "דידן נצח", יש שלשה פירושים
של נצח – נצחון, נצחיות ולנצח-לנהל.
שיזכה לנצח על תזמורת מאד גדולה, של
אלפים ורבבות בתים ונכסים וכו', ממש
"דידן נצח", ובשביל זה צריך ראש מיוחד
שקוראים לו היום לחשוב מחוץ לקופסא.
מה שאומרים לך, כללי העסקים וכללי
הניהול, אולי אצלך זה עובד בדיוק הפוך,
כמו שחסידיים אמרו שכאשר לא יודעים
מה לעשות שואלים מתנגד ועושים הפוך.
זה היה הרוח של הנועם אלימלך, שמה
שלמדו אותך אולי נפרש הפוך. זה כנראה
סוד ההצלחה של "דידן נצח", גם לחשוב
מחוץ לקופסא, מחוץ לקוצנוזוס. שיהיה
ה"דידן נצח" הכי גדול. [אצל צאצא של
הנועם אלימלך זה ממש להפוך יצירות].
לזה התכוונו.

אפשר להתפלל תפלת ערבית, הפוך
על הפוך. המוהל, תשלים את המלאכה –
תהיה חזן.

גרמיה למיתה עליהו למיפרק לון כו'
[מהגלות]. וכמ"ש במ"א.

ב"היום יום" זו המדרגה הכי גבוהה
של החסיד, שכותב שלא שייכת לכל אחד.
אבל היום – בפרט שזה התניא של היום,
של הברית – כן שייך לכולם. זה מי שיודע
שהכל צריך לרדת למטה, כי רוצה
"להתחסד עם קונו" שרוצה דווקא לעשות
לו יתברך דירה בתחתונים.

הניגון האחרון שלמדנו הולך גם על
"אדון עולם". רוצים לעשות דיסק רק של
"אדון עולם"...

נגנו גם "מעין עולם הבא" (החדש)
ו"יום ליבשה".

רמזים וברכות לרך הנימול ואביו

יוסף בן אלימלך שוה נר חנוכה –
כנראה שהכל המשך. הוא נולד ב-ה' טבת,
אבל כנראה שהכל המשך של חנוכה
(וכנ"ל). היה לנו שיעור שלם על המספר
הזה. **יוסף בן אילה שוה "עוד יוסף חי"**,
עוד יותר מתאים לשמו יוסף, מה שהאמא
מעל האבא. הביטוי הזה מופיע בפרשת
הלידה, והיה ממש ביום הלידה בחת"ת
של יום שלישי. לחיים לחיים.
שיר המעלות.

יוסף בן אלימלך ואילה כבר שוה
ישועה, ישועה שלמה. זה גם **יהושע**,
הנשמה הכי חשובה שיצאה מיוסף.
בזכותו נזכה לשלמות עם ישראל, שלמות

מוצאי י"ט כסלו ע"ז - בניני האומה, ירושלים

"תורה חדשה מאתי תצא"

התוועדות י"ט כסלו

"יבחר אלהים חדשים" | העמקת תלמידי המגיד | סדר הקבלת רבותינו
נשיאנו | "תורה חדשה" (מקור הביטוי ומשמעותו) | שיר-תורה-נשמה-
שמים-ארץ חדשים | שיר חדש: "מעין עולם הבא" | "תורה חדשה" -
להבין את ההשגחה שבמציאות | "ואת ההר עשן" - התורה שעולה
מלמטה למעלה

המלחמה הכי קשה שלו, עליה נאמר
הפסוק הזה, "ברבים היו עמדי" הכוונה
שאפילו אנשי אבשלום היו מתפללים
לנצחוננו של דוד. לגמרי נגד הטבע,
שהאויב יתפלל על נצחון הצדיק.

שוב, עיקר החידוש ועיקר המסר של
הגאולה של החסידות, שהיא גאולת
משיח, היא ש"רבים היו עמדי". שכולם,
כל עם ישראל, כל כנסת ישראל, הם יחד
אתי בתפלה, בלב, בהזדהות. כתוב שיש
כלל שצריך את הפרט ופרט שצריך את
הכלל. כלל ישראל זקוק ללב. הכלל הוא
כמו גוף חי והלב הוא המלך. דוד מלכא
משיחא הוא הלב של כלל ישראל. הכלל,
הגוף, זקוק ללב, וגם הלב זקוק לגוף, לכל
האברים, שהכל יהיה ביחד.

**שתי בחינות "רבים" – כלל ישראל ושם
אלקים**

אם כן, הפירוש הפשוט של "כי ברבים
היו עמדי" הוא שכולנו יחד – הלב יחד
עם האברים והאברים יחד עם הלב. אבל
יש כאן גם רמז שכתוב "כי ברבים היו

א. "יבחר אלהים חדשים"

עיקר הזכות – "כי ברבים היו עמדי"

חג שמח, לשנה טובה בלימוד החסידות
ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו.

היום הוא יום ההילולא רבא של הרב
המגיד ממעזריטש זכותו יגן עלינו ועל כל
ישראל וחג הגאולה של אדמו"ר הזקן בעל
התניא. נוהגים לפתוח את ההתוועדות עם
השיר "פדה בשלום נפשי". אדמו"ר הזקן
כותב שתוך כדי שהוא אמר את הפסוק
הזה הוא התבשר שהוא שוחרר – מיד
כשהוא גמר את הפסוק וטרם התחיל את
הפסוק הבא. לפני שנשיר זאת ביחד נאמר
כמה דברים לגבי הפסוק הזה והשיר הזה.

כתוב "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי
ברבים היו עמדי". עיקר הזכות של דוד
המלך, מה שעמד לו להנצל מכל
המלחמות שלו – "כל משברייך וגלייך עלי
עברו" – הוא "כי ברבים היו עמדי", שעם
ישראל, כנסת ישראל, היו יחד איתו. חז"ל
מפרשים שבמלחמת אבשלום, אולי

כתוב "ונחדש שם המלוכה"². הפעם הראשונה שכתוב בתורה "חדש" היא בבטוי "מלך חדש" (בתחלת חומש שמות). "הכל הולך אחר הפתיחה", החידוש האמתי הוא שיש מלך, ובקדושה היינו דוד מלכא משיחא, "דוד מלך ישראל חי וקים"³.

יש פסוק בשירת דבורה בו היא אומרת "יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים"⁴. מה פשט הפסוק הזה? מה פירוש "אלהים חדשים"? יש אלקים חדשים?! אם יש אלקים חדשים כנראה שיש אלקים ישנים... מה זה יכול להיות? מה פירוש "יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים"? יש שני פירושים במפרשי הפשט:

הפירוש הראשון הוא שעם ישראל בוחר "אלהים חדשים", "אלהים אחרים", עבודה זרה. ואז, אם איננו נאמנים לאלקים שלנו – "שמע ישראל הוי' אלהינו [יש לנו את האלקים שלנו] הוי' אחד" – צריכים לצאת לקרב, זו סבת כל המלחמות, "לחם שערים". הפשט של "לחם שערים" הוא

² "ונחדש שם המלוכה" = 814 = 22 פעמים 37 = מילוי שם שדי: **שין דלת יוד** (רק חלק המילוי = 500 = "פרו ורבו" כנודע). והוא דברי שמואל אל העם בהמלכת שאול, המלך הראשון בישראל, ששרשו מ"שואל מרחבות הנהר" ממלכי התהו – כל חידוש אמיתי הוא ממקור התהו (כאשר העבודה שלנו היא להכניס את האורות המרובים דתהו לתוך כלים רחבים דתיקון).

³ היינו הכנסת האורות דתהו של שאול לתוך כלים דתיקון.

⁴ שופטים ה, ח: "יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים מגן אם יראה ורמח בארבעים אלף בישראל".

עמדי", **ב-רבים**, שתי בחינות של רבים. "רבים" אחד הוא של כנסת ישראל, ומי הוא עוד "רבים"? כתוב – רש"י הביא זאת בפרשה הקודמת – שמתוך השמות של הקב"ה יש אך ורק שם אחד שנגזר בלשון רבים, שם אלקים, השם של בריאת העולם, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". הוא גם השם של מדת הגבורה. "חסד אל כל היום", א-ל הוא חסד ואלקים הוא גבורה ושם הוי' הוא רחמים. יש פסוק "אל אלהים הוי' דבר" – חסד, גבורה, רחמים ומלכות. כשהוא אומר "כי ברבים היו עמדי" היינו גם כנסת ישראל, כל היהודים יחד, וגם אותו שם שהוא לשון רבים, שם אלקים, שם הגבורה⁵.

לכאורה שם אלקים הוא גם שם הדין. אם יש קטרוג נגד מישהו, כמו בסיפור של אדמו"ר הזקן שלפני השחרור היה קטרוג על כך שהוא מפייץ רזין דרזין דאורייתא ברבים, בלי לחשב לאן יגיעו הדברים. יכול להיות קטרוג, קטרוג הוא מדת הדין, שם אלקים, אבל גם שם אלקים הזה – בלשון רבים – הוא ב"כי ברבים היו עמדי", הוא גם אתי. בזכות שגם כנסת ישראל יחד אתי וגם שם אלקים יחד אתי – "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ב-רבים היו עמדי".

"יבחר אלהים חדשים"

הנושא שלנו הערב הוא "תורה חדשה מאתי תצא", לדבר על חדוש. צריך לחדש את פני האדמה, צריך לחדש את המלוכה.

⁵ שם אלהים ועוד רבים = הוי' פעמים אחד!

על מלך המשיח שאחרי שהוא כופה את עם ישראל לחזור בתשובה, מחזק את בדק הבית, הוא לוחם ומנצח ואז פעולתו השלישית היא בנין המקדש. הלוחמים צריכים להיות עם רוח חדשה, עם לב חדש, כמו שנסביר שיש לב חדש ורוח חדשה. "יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים", בשביל להלחם בשערים. זה פירוש שני, שונה לגמרי.

יש גם פירוש שלישי, שהוא כבר של החסידות, שבאמת יש "אלהים חדשים". מה הפירוש? גילוי חדש של אלקות, גילוי שלא היה עד כה כלל וכלל. כשבא הבעל שם טוב לעולם הוא גלה "אלהים חדשים", כמו שהרבי הצמח צדק כתב בדרך מצותיך במצות "אחדות הוי"ו" שעומק ההסבר של מורנו הבעל שם טוב בענין אחדות ה' לא היה נודע עד כה, הוא חידוש מופלא, "תורה חדשה", "תורה חדשה" באיך לתפוס את אחדות ה' יתברך, איך לקרב את אחדות ה' יתברך לתוך הלב של כל אחד מישראל. הרי בשער ספר תניא קדישא, שאנחנו מתחילים היום ללמוד אותו מחדש, כתוב שהוא "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו", לבאר "איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה", עיקר הווארט הוא איך ה' הוא קרוב. כל פעם צריך לחדש, "פנים חדשות באו לכאן", של "קרבת אלהים לי טוב", איך ה' הוא קרוב. על כך כתוב שאנחנו עם ישראל, צריכים לבחור בכל דור אלקים – שהוא אותו אלקים, ויחד עם זה

להלחם בשער, מלחמות של עיירות. כל המלחמות הן כי בוחרים לעצמנו "אלהים חדשים", לא מסתפקים באלקים שקבלנו את האמונה הטהורה והתמימה בו מאבותינו הקדושים, מאברהם אבינו המאמין הראשון. זה הפשט הכי פשוט שמביאים כמעט כל המפרשים¹⁷.

אבל יש פשט אחר שכתוב במפרשים, 'צריך לקרוא "יבחר אלהים" – אלקים, אחד יחיד ומיוחד, הקב"ה ששמו אלקים, הוא "יבחר" בלוחמים חדשים, כי הלוחמים הקודמים שלי כבר יצאו לפנסייה וכעת צריך דור חדש, נוער חדש. זה פירוש שכתוב במפרשים, "יבחר... חדשים" בשביל ה"לחם שערים". אלקים הוא שם הגבורה והמלחמה, כמו שכתוב

¹⁷ ראה ת"י, רש"י, רד"ק, מצודות ועוד עה"פ.

¹ מלבי"ם עה"פ וז"ל:

יבחר – בעת נכנסו ישראל לארץ אז עבר החלוצין לפנייהם שהם בני ראובן ובני גד שהיו ארבעים אלף חלוצי צבא שעברו לפנייהם (יהושע ד') ועתה לא בא אחד מן החלוצין למלחמה, כי הלוחמים עתה היו בני זבולון ובני נפתלי, עפ"ז דבר המליץ נשגבות, יאמר כי ארבעים אלף חלוצי צבא שבחר ה' בימי קדם שלחמו אז בשדה במערכה לא לחמו עתה בשערים, עתה שיש לישראל שערי מבצר והוצרכו ללחום על שעריהם, הוצרך אלהים לבחר לוחמים חדשים, ושיעור הכתוב אלהים הוצרך לבחר לוחמים חדשים אז בהצטרכו ללחום שערים – כי מן הלוחמים הישנים לא באו למלחמה זו. ומארבעים אלף של החלוצין מנן אם יראה ורומח – כאילו לא נבחרו ללחום על ערי ישראל ומבצריהם רק בשדה...

כל זה הקדמה לכך שנשיר כעת יחד את "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים [עם ישראל רבים ואלקים רבים, ולא סתם אלקים רבים אלא "אלהים חדשים" רבים] היו עמדי". לחיים לחיים.

ב. העמקת תלמידי המגיד

העמקת תלמידי המגיד בדברי תורתו לפני שנשיר את שני הניגונים המסורתיים שאנחנו שרים של הרב המגיד, קודם נספר סיפור עליו¹. בעצם זה סיפור על החסידים שלו, שממנו אפשר ללמוד איך צריך לנהוג אצל רבי:

היו לרב המגיד שני תלמידים שבאו פעם לשמוע דברי תורה מרבים. הם הגיעו

אלהים (בחלוקת זהב – חלוקת ז ל-ה ו-ב – ב שמות אלקים מפורשים ועוד ה הרמוזים בגימטריא של **חיים-חדשים**). יש לומר שיש כאן רמז למצות הקהל, שענינה פעם ב-ז שנים לחדש את 'חיות אלקים' של עם ישראל – כאשר המלך (שהוא עיקר החידוש, כמבואר בפנים לעיל ובכ"ט) עומד במקום משה רבינו ובפנימיות מייצג את "אנכי הוי' אלהיך", מחדש את חיות מתן תורה ואת הברית של עם ישראל עם אלקיו ותוך כך גם מגלה לעם פנים חדשות של ה'. במדע ידועה תופעה אחת של שבע שנים, שהיא זמן מקורב בו כל תאי הגוף מתחלפים – טבע הגוף-החיצוניות שייך לשם **אלהים** (בגימטריא **הטבע**, וראה תניא שער היחוד והאמונה פ"ו שהגוף נמשך משם אלקים דווקא) וההתחדשות שלו מורגשת (דרך המלך, כדוגמת דברי המגיד ממעורטש על אדמו"ר הזקן כשישן על ספסל בית מדרשו איך נכנס אלקים כל כך גדול בגוף כל כך קטן) בהתקלות כל העם, "האנשים והנשים והטף", פעם בשבע שנים.

¹ ראה מזקנים אתבונן (סלוניס) מערכת הרב המגיד סיפור ו.

הוא גם "אלהים חדשים"¹, גילוי חדש לגמרי של אלקות.

אם כן, יש כאן שלשה פירושים. פירוש ראשון, הכי לא טוב, שבוחרים עבודה זרה. או שה' בוחר לוחמים חדשים. או שאנחנו, שוב חוזר אלינו, שזוכים בזכות הצדיק, בזכות הבעל שם טוב – בכל דור ודור יש אחד – שמגלה "אלהים חדשים". אותם "אלהים חדשים" הם ה"רבים"² ש"היו עמדי".

¹ "אלהים חדשים" = 448 = 4 פעמים 112, סוד יבק, שם מלא – הוי' אלהים. ללמד ש"אלהים חדשים" היינו כאשר מאיר שם הוי' ב"ה בשם אלהים (יחוד הלמעלה מן הטבע, שם הוי' ב"ה, עם הטבע בגימטריא אלהים), ובארבע רמות כנגד ארבעה עולמות אבי"ע. והוא עולה **חש מל מל**, סוד הכנעה הבדלה המתקה שלימד הבעל שם טוב, וד"ל.

והנה, "אלהים חדשים" בהכאה פרטית = 3328 = 26, שם הוי' ב"ה, פעמים 128, "הוי' אלהינו" – סוד "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". כאשר נחשב **ם** = 600 בחשבון מנצפ"ך סופיות אזי "אלהים חדשים" = 1568, הרבוע הכפול של **כח-יחוד**, בגימטריא "בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך".

² יש בתנ"ך ביטוי מובהק נוסף של שם אלקים בלשון רבים – הכי קרוב ל"אלהים חדשים" שמתפרש בקדושה – והוא "אלהים חיים" (וכפי שמודגש בהקדמת ספר התניא, אותו מתחילים ללמוד היום, ש"דברין אלהים חיים לשון רבים" – הן בשם אלקים והן במלה חיים, שהרי בניגוד לביטוי "אלהים חי" שנמצא גם הוא בתנ"ך [אמנם בהקשר שלילי, בדברי רבשקה שחירף אלהים חי, אך הוא – אלהים חי – זה שנקם את נקמת ה' בסנחריב וחילין]). ורמז לקשר בין זוג הביטויים: **אלהים חיים** ועוד **אלהים חדשים** עולה ז פעמים

עליהם – רשעים! לא רק שלא התפללתם מנחה ולא התפללתם מעריב, כעת אתם גם לא רוצים להניח תפלין. פתאום הם תפסו את עצמם שהם היו במקום אחר לגמרי. שוב, הם התבוננו תוך כדי הליכה, "ובלכתך בדרך", הכל היה בשביל להפנים – שיהיה "אליבא דנפשיה" – את המסרים שקבלו מרבם, מסרים קצרים אבל נוקבים.

יג התורות כנגד יג מדות הרחמים

כתוב בסיפור שמהצהריים עד אור הבקר הם הספיקו לעבור על חמש תורות מתוך שלש עשרה הדברים ששמעו. הם הגיעו רק לחמישי כאשר בעל העגלה יצא וצעק עליהם. אם נקביל את יג הדברים שהם שמעו מהמגיד ל-יג מדות הרחמים – אצל המגיד הכל מכוון, ואם הוא בחר למסור להם יג דברים קצרים מן הסתם כוון אותם כנגד יג מדות הרחמים – אז עד אור הבקר הגיעו עד מדת "אפים" ועד בכלל. מה הן חמש המדות הראשונות? לפי הזהר והאריז"ל "א" אל [ב] רחום [ג] וחנון [ד] ארך [ה] אפים, "שה' מאריך אף גם לצדיקים וגם לרשעים, "אפים" לשון רבים. כשהגיעו לשם יצא בעל העגלה ואמר להם 'רשעים, גם תפלין אתם לא רוצים להניח?!'.

מוסר ההשכל הוא איך צריכים להתייחס לווארט של הרבי. כתוב, בסיפור אחר, שתלמידי המגיד היו חיים חצי שנה עם ווארט אחד. אחרי חצי שנה היו חוזרים לשמוע עוד משהו מפי רבם. כמובן שאנחנו בירידת הדורות, אבל אף על פי כן צריך להתרענן בענין הזה, ללמוד איך צריך לתפוס ביראה עילאה את דבר החכמה ששומעים מפי הרב, דבר חדש לגמרי, "פנים חדשות".

בבקר, נכנסו ליחידות, ותוך כדי הדיבורים של הרבי עם שני התלמידים האלה הוא אמר להם שלשה עשר ווארטים. ככה כתוב, 13 דברי תורה קצרים. כשיצאו מהקדש הרגישו שני התלמידים האלה כזו התרוממות רוח שאמרו שאין לנו מה להשאר פה – זה רק יכול לטשטש את הרושם, את ה"אלהים חדשים" שקבלנו עכשיו, לכן צריך רק לזכור את שלשה עשר הדברים וללכת הביתה. איך חסידים של פעם הגיעו? הגיעו עם עגלה, שכרו בעל-עגלה, שלפעמים היה יהודי ולפעמים היה גוי. בסיפור שלנו בעל-העגלה היה יהודי פשוט, יהודי של הבעל שם טוב. הם הלכו מיד, אחרי שיצאו מהמגיד, לבעל העגלה שלהם ואמרו שנשים את כל החבילות שלנו, כל מה שהבאנו, על העגלה, ואתה תסע לאטך. אנחנו רוצים ללכת רגלי, אפילו שיקח כמה ימים, ואתה תסע לפנינו עם החבילות שלנו. אם נרצה לפוש כשנתעייף נעלה קצת על העגלה בשביל לנוח, אבל ככה נלך ברגל. למה רצו ללכת ברגל אחרי העגלה? כי רצו בשקט, בנחת, בינם לבין עצמם, לנסות לעכל ולהפנים את הווארטים, את התורות ששמעו מרבם, הרב המגיד.

כל הסיפור הזה היה לפני הצהריים. כבר ב-12 בצהריים הם יצאו לדרך. הם הולכים רגלית, בעל העגלה נוסע לאט-לאט לפניהם, וכך הם הולכים ומדברים ומנסים להבין לעומק, 'דערהער' באידיש, את הדברים ששמעו עכשיו מפי רבם. פתאום הם מצאו עצמם לפנות בקר של היום הבא, כבר אחרי הנץ, ובעל העגלה יוצא ממקומו בעגלה ומתחיל לצעוק

נמסרה בזמן הצ"צ ומכאן ואילך כל אחד יפתח בעצמו.

לפי מה שאמרנו, שיש קשר מיוחד בין המגיד ל-יג מדות הרחמים, הסדר מתאים מאד, היות ש-יג מדות הרחמים הן יג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, לכן יג המדות אצלו הן ענין מאד עיקרי.

סדר הנשיאים לפי רבי אייזיק מהומיל

אבל, לא זו השיטה היחידה. ידוע שהמשכיל הגדול בחסידות חב"ד, רבי אייזיק מהומיל, ששמש 18 שנה אצל אדמו"ר הזקן, ואחר כך בכל נשיאות אדמו"ר האמצעי והרבה שנים לתוך נשיאות הצמח צדק, הסביר את סדר הרביים, צדיקי יסוד עולם, בסדר אחר³⁷. כל אחד מהם הוא המשה רבינו שבדור, המשיח שבדור.

הוא אמר שהבעש"ט הוא כתר בכלל, כלומר כל פרצופי הכתר – גם עתיק יומין, התענוג בנפש, גם אריך אנפין, הרצון בנפש, וגם פנימיות עתיק, רדל"א, שהוא אמונה פשוטה בנפש. הכל הוא מורנו הבעל שם טוב. ואילו הרב המגיד, שהיום יום ההילולא רבא שלו, אומר רבי אייזיק, הוא אבא ואמא דאצילות – הוא פרצופי המוחין, השכל האלקי. לפי ההסבר הזה גם נבין כמה וכמה דברים עמוקים לגבי מהותו של הרב המגיד. כלומר, כל חב"ד – שהייתי חושב ששייך לאדמו"ר חב"ד, ומי יודע זאת יותר מרבי אייזיק, שאם תשאל אותו הוא חסיד חב"ד (הכינוי הזה היה מקדמת דנא), ואף על פי כן הוא

איננו יודעים מה הם יג הווארטים ששמעו אז, אבל שנזכה שה' יגלה לנו את כל ה-יג, מ"אל" עד "ונקה", "ונקה" לשבים", שנעשה תשובה שלמה, ואז נהיה ראויים לצאת מהגלות, להשתחרר כמו שידוע שהרב המגיד כבר ראה בנבואה את שחרור תלמידו החביב, ואמר לו 26 שנה קודם, מיום ליום, ביום הסתלקותו ש"היינט איז אונזער יום טוב". זכותו יגן עלינו, שנלמד איך להיות חסידים ותלמידים של רבי.

כעת נשיר את שני הניגונים שלו, אחד שעבר במסורת צאצאי המגיד, בית רוז'ין, והשני שעבר במסורת ברסלב. ננגן אותם אחד אחרי השני.

ג. סדר הקבלת רבותינו נשיאינו

מסורת אחת על סדר הנשיאים מהבעש"ט

עד הצמח צדק

לחיים לחיים. לגבי המדרגות – הבעש"ט, המגיד, אדה"ז וכו' – יש כמה וכמה שיטות. בכתבים של הרבי הקודם, הרבי הריי"צ, כתובה³⁸ מסורת של חסידים שהבעש"ט הוא פנימיות הכתר, עתיק יומין, והמגיד הוא חיצוניות הכתר, אריך אנפין, שהיחס ביניהם בנפש הוא היחס בין התענוג והרצון בנפש. אחר כך, שלשת הרביים הראשונים של חב"ד הם כנגד חב"ד לפי הסדר – אדמו"ר הזקן כנגד החכמה, אדמו"ר האמצעי כנגד הבינה ואדמו"ר הצ"צ כנגד הדעת ו"מכאן והלאה לא שמענו". כלומר, השמועה הזו

³⁷ ראה גם לקו"ש חל"ה עמ' 105 הערה 37.

³⁸ סה"ש תש"ב עמ' 19; תש"ה עמ' 60.

³⁷ ראה לשמע און מערכת אדמו"ר הזקן את א.

יותר קשור למציאות מהקודמים לו. ויחד עם זה, כמה שקשור למציאות, "ז"א ועתיקא כולא חד", הוא והכתר, ולא סתם הכתר אלא פנימיות הכתר, התענוג והאמונה, כולא חד ממש. לפי זה, אדמו"ר הזקן והבעש"ט "כולא חד" ממש.

אם ככה אומר רבי אייזיק על אדמו"ר הזקן, מה לגבי אדמו"ר האמצעי? הרי רבי אייזיק היה חסיד מובהק ביותר של הבן. אף על פי שהיה חי שנים אצל האבא, אדמו"ר הזקן, הוא היה כל תקופת הנשיאות של בנו אדמו"ר האמצעי, ועוד בחיי האבא הוא אמר לאבא, לאדמו"ר הזקן, ש"אלקות אני מקבל ממך", "אלהים חדשים" שאמרנו קודם, "חסידות אני שומע ממך, אבל טעם בחסידות" – לקבל טוב טעם, "טעמו וראו כי טוב הוי", שנסביר בהמשך ש"טעמו וראו" הוא גם "תורה חדשה" – "אני מקבל מבנך בערל". כשהאבא שמע זאת צהבו פניו, זו נחת חסידית. "אלהים חדשים" זה אתה, אני מסתכל עליך, "חסידות אני שומע מפוך, אבל טעם בחסידות אני מקבל מבערל שלך". אם כן, רבי אייזיק היה מאד קשור לאדמו"ר האמצעי. אם כן, מה הוא מסביר לגבי אדמו"ר האמצעי? שאם הבעש"ט הוא הכתר בכלל, כל פרצופי הכתר, והמגיד הוא פרצופי המוחין, ואדה"ז הוא ז"א בדרגה הכי גבוהה, פנימית ועצמית, אז מיהו אדמו"ר האמצעי? פרצוף הנוקבא דאצילות, המלכות דאצילות, כפי שהיא בעולם האצילות.

מי זה הרבי? הרבי העכשוי הוא הצמח צדק, שרבי אייזיק היה יותר מבוגר ממנו – היתה הו"א אצל החסידים לעשות אותו

אומר שעיקר גילוי השכל האלקי, פרצופי המוחין, אבא ואמא דאצילות, הוא ענין המגיד. אבא ואמא כוללים ארבעה פרצופים, או"א עילאין ויששו"ת, והכל שייך להרב המגיד.

לפי זה אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של היום – "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי" – הוא כבר אחרי אבא ואמא, פרצוף זעיר אנפין, אבל בתוך פרצוף ז"א יש כמה וכמה מדרגות. יש ז"א כשלעצמו, שהוא פרצוף המדות האלקיות, בעצם מה ש"האבות הן הן המרכבה", אברהם אבינו מרכבה למדת החסד-האהבה של ה', יצחק אבינו למדת הפחד-היראה של ה' ויעקב לרחמים בלב, מדת התפארת. זה פרצוף ז"א סתם, אבל יש מדרגה יותר גבוהה בפרצוף ז"א, מה שכתוב בזהר הקדוש ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא" – שזעיר אנפין בכתר אחוז ותלוי. אבל הנה, יש עוד מקום בזהר, שכתובה מדרגה עוד יותר גבוהה לגבי פרצוף ז"א, מדות הלב, "ז"א ועתיקא כולא חד", שהז"א ועתיק, פנימיות הכתר, הכל אחד ממש. יותר מ"ז"א בעתיקא אחיד ותליא". אומר רבי אייזיק שהמדרגה הזו של ז"א, מה ש"ז"א ועתיקא כולא חד", הוא אדמו"ר הזקן.

עתיקא הוא כנגד הבעש"ט ואדה"ז היה מכנה עצמו הנכד הרוחני של הבעש"ט. ז"א הוא המדות, והמדות מתייחסות למציאות – ז"א מתייחס למציאות יותר מפרצופי אבא ואמא, שהם "אלפים שנה קדמה תורה לעולם", וכל שכן פרצופי הכתר. ז"א הוא כבר "ששת ימים עשה הוי'", הכח האלקי שמהווה את המציאות. אז הוא רוצה לומר בזה שאדמו"ר הזקן

יורדת ועוברת את המסך בין אצילות לבריאה ונעשית עתיק לבריאה, ששם היא נקראת "ראש לשועלים". אפשר לומר שהצ"צ הוא מלכות דאצילות שיוורדת להיות עתיק דבריאה (ומבואר בדא"ח שבעצם בחינה זו כוללת את כל ביי"ע, מתאים לניסוח המקורי של רבי אייזיק).

ידוע הווארט של בעל ההילולא של היום, הרב המגיד, ש"אצילות איז אויך דא", שיש הארת וגילוי אצילות בכל העולמות התחתונים. כל הרביים הם נשמות דאצילות, כולם אצילות, עד הצ"צ זו מלכות דאצילות שנעשית כתר דבריאה.

אחר כך יש אצילות בכל אחד מהרביים – המלכות דאצילות כפי שמאירה בעולם הבריאה בכלל, הגילוי של "אצילות איז אויך דא" בבריאה, ואחר כך "אצילות איז אויך דא" ביצירה הוא הרבי הרש"ב, וכשעובר את המסך לעולם הכי עב, עולם העשיה, מאד מתאים לרבי הריי"צ, בעל המסירות נפש בדור של אף וחימה, "אף עשיתיו", והוא מגלה שם אצילות. זו תכלית הבריאה, להמשיך אלקות מטה-מטה, דירה בתחתונים – וכמו שמבואר בתניא שתכלית הכוונה הוא לא לשם גילוי אלקות בעולמות העליונים אלא דווקא למטה. אז נאמר שאצילות כפי שהיא ב"אף עשיתיו" (כידוע הרמז ש"אף" הוא ר"ת אצילות פה) זהו הרבי הריי"צ.

אז מי הרבי? אפשר לומר שבעולם העשיה גופא יש שתי בחינות, עולם העשיה הרוחני ועולם העשיה הגשמי. אפשר לקשר זאת לחצי הכדור התחתון. כבר הרבי הקודם הגיע לחצי הכדור התחתון, אבל מי שהתעצם עם חצי הכדור

רבי, רק שנזכר בווארט ששמע מהאדה"ז שיעשה חסד עם צאצאיו (והבין שהכוונה שלא יתפוס את הנשיאות), לכן וותר על כך, אף שהיה מבוגר והיה בהחלט ראוי להיות נשיא בישראל – והוא היה כפוף לצ"צ. הוא אומר שהצ"צ הוא גם מלכות, אבל הוא מלכות דאצילות כפי שהיא יורדת ונעשית פרצוף שלם בעולמות התחתונים ביי"ע. אם כן, אדמו"ר האמצעי הוא מלכות דאצילות במקומה, באצילות, והצ"צ הוא מלכות דאצילות שיוורדת להחיות ולהוות את העולמות התחתונים ביי"ע.

כל זה ניתוח של רבי אייזיק, וכשהוא מנתח ודאי צריך להתבונן היטב במה שהוא אומר. רק נאמר את סוף הווארט הזה, שמישהו מהחסידים 'הלשין' עליו בפני בני הצ"צ שכך הוא אומר. כתוב שבני הצ"צ קצת הקפידו עליו, ככה אתה אומר על אבא, שהוא רק מלכות דאצילות שיוורדת לעולמות התחתונים ביי"ע?! בכל אופן, כך הוא אמר.

השלמת השמועה עד דורנו

רבי אייזיק הסתלק בימי הצ"צ, אך צריך להשלים את השמועה הזו – כמו את השמועה הראשונה – עד ימינו אנו. אחרי הצ"צ יש את הרבי מהר"ש, הרבי רש"ב, הרבי הקודם והרבי. איך נשלים?

אפשר לומר, קצת לעשות 'שיפוץ' לדברי רבי אייזיק על הצמח צדק, שהצ"צ הוא לא מלכות דאצילות כפי שיוורדת ונעשית פרצוף בכל העולמות התחתונים ביי"ע, אלא בעיקר מה שהמלכות דאצילות – שבמקומה דאצילות נקראת "זנב לאריות" (מדרגת אדמו"ר האמצעי) –

הבעש"ט, המגיד ואדה"ז. אי אפשר לדעת באיזה צורה, ואם צריך שיהיה בשלשה גופים שונים, היות שעם ירידת העולם גם התהליכים מצטמצמים – כלומר, אולי כל השלשה יהיו בגוף אחד, "נאו", כמו שהרבי אומר.

אם כדי להביא את המשיח צריך א נייעם סדר, סדר חדש, עד אדמו"ר הזקן, אז לפי הווארט הקודם שלו הגענו רק עד המדרגה של "ז"א ועתיקא כולא חד". מכך יוצא רמז מי הוא המשיח. הרי אדמו"ר האמצעי, בנו של אדמו"ר הזקן, הוא מלכות דאצילות (באצילות). הרבה שנים לא היו לאדמו"ר הזקן בנים, ורק לפני הסתלקות המגיד הוא גלה לו את כל הכוונות שצריכות להיות בהריון וממילא שאחרי שיסתלק יוולד לו בן, ורמז לו שהבן שיולד הוא המגיד בעצמו שחוזר. גם שאר תלמידי המגיד הבינו זאת, ואף כתוב שרבו ביניהם מי יזכה בנשמת המגיד. אדמו"ר הזקן, התלמיד החביב והמובהק, זכה. לכן הוא קרא לו על שמו וגם אחר כך תלמידי המגיד האחרים הכירו בו כגלגול של רבם.

אם המגיד הוא או"א ואדמו"ר האמצעי הוא מלכות דאצילות לפני שהיא יורדת לבי"ע סימן שהמדרגה הזו של אדמו"ר האמצעי, אחרי הסדר החדש של בעש"ט חדש, מגיד חדש ואדה"ז חדש – היא בסוף המשיח עצמו, שיכוא בזכות הסדר שקודם לו. הסדר הוא לא המשיח, אלא רק נחוץ על מנת להביא את המשיח, וכנראה המשיח עצמו הוא חזרה של אדמו"ר האמצעי, שהוא שוב דוב-בער על שם המגיד.

התחתון – ומשם האור מתחיל לחזור, ו"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש" – המלכות כפי שנעשית נשמת העולם הגשמי ממש, ועד לאמריקה, החצי התחתון, זה הרבי.

אם כן, מה עכשיו? הכל המשך. הרבי לגבי הרבי הקודם אמר ש"נשמתו ב"י" – הוא והרבי דער שווער הם מלכות אחת, "אף עשיתיו". אנחנו ממשיכים זאת, אבל ההמשך שלנו הוא כבר הדור העשירי לבעש"ט, ולכן העבודה שלנו היא "נעוץ סופן בתחלתן" – לחזור מלמטה-מטה ולחבר לשרש הראשון, מורנו הבעש"ט". כל זה לחזור ולהסביר באריכות קצת את הווארט של רבי אייזיק.

'סדר חדש' שמביא את המשיח – להחזיר את אדמו"ר האמצעי

רבי אייזיק אמר עוד משהו. לפני שהוא הסתלק מהעולם הזה הוא אמר שלפני ביאת המשיח, גואל צדק, צריך להיות "א נייעם סדר", סדר חדש, קשור ל"תורה חדשה מאתי תצא". מה זאת אומרת? לפני שהסתלק הוא אמר שהוא רואה שהעולם מתמוטט, לא סתם ירידת הדורות אלא "חשך כפול ומכופל" כלשון הרבי. מי יכול להציל את המצב? הוא אומר שלהציל את המצב יוכל רק 'סדר חדש'.

מה הכוונה? בפי החסידים "סדר" היה הבעש"ט והמגיד ואדה"ז, כמו האבות אברהם יצחק ויעקב, והוא אמר שכדי להביא משיח צריך שירדו לעולם שוב

² בביטוי "אצילות פה" האוס"ת = ישראל. אף = אנכי, נמצא ש"אצילות פה" הוא אנכי ישראל – רמז לישראל בעל שם טוב, "נעוץ סופן בתחלתן", וד"ל.

אבל התכלית היא "ויקם מלך חדש", הפעם הראשונה שיש "חדש" בתורה. יש ביטוי, לשון אצל המלך הראשון בעם ישראל, "ונחדש שם המלוכה" (כפי שהבאנו לעיל). מה זה לחדש? כמו "ותחדש פני האדמה", "פנים חדשות באו לכאן", משהו חדש לגמרי, שלא צפיתי ולא ציירתי כלל, בלי שום ציור בתחלה, כי החידוש האמתי יוצא מהעלם שאינו במציאות (כניצוץ אש מצור החלמיש).

כוונות ניגון של תנועות

כל מה שאמרנו בשיחה הוא כדי שכעת נשיר את שלש התנועות, של הבעש"ט המגיד ואדמו"ר הזקן. הניגון הזה נקרא גם ניגון אין סוף, כי חוזר על עצמו אין סוף פעמים, וגם עובר את כל יב הטונים בסולם המלא של יב. שוב, זה ניגון שעושה את הסדר החדש לקראת המלך החדש. כעת ננגן את הניגון הזה, שלש תנועות, ניגון האין סוף. כעת הזמן שנכוון את הכוונות האלה שאמרנו, מיהם הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, והתכלית היא אדמו"ר האמצעי וכל מה שבא אחריו, ואנחנו מעלים את הכל לשרש.

השיר הזה עובר את כל יב הטונים של הסולם המלא וכשתוזרים להתחלה זהו כבר ה-יג, הכולל, אז יש משהו בניגון הזה שגם אפשר לכוון אותו כנגד יג מדות הרחמים, עיקר ענינו של בעל ההילולא של היום כנ"ל.

המגיד ממעזריטש – מוחין של יג מדות

מי ששם לב, הגענו עד התורה החמישית, מדת "ארך אפים", ששייכת לרב המגיד. אמרנו שאם מכוונים את הרב המגיד כנגד פרצוף אריך אנפין פשיטא

התגלות המשיח – השכל האלקי שמגלה את המלכות

מה זה מלמד? שהשכל האלקי הוא- הוא המקור של המלכות דאצילות. העצם של המשיח הוא לא מוחין, לא שכל, וגם לא מדות – זו מלכות. איזו מלכות? מלכות דאין סוף, מלכות שלפני הצמצום הראשון. רק מה? מי שמגלה אותו – הרבי דבר רבות על 'התגלות', צריך לגלות, לזהות – זה דווקא השכל האלקי.

אצל המגיד ממעזריטש, בעל ההילולא של היום, יש שכלים מופלאים ביותר. בחסידות חב"ד, מאדמו"ר הזקן והלאה, הכל בא בטוב טעם ודעת, שאפשר להבין כמו סוגיא בגמרא, אבל הברק של השכל, מי שזוכה, נמצא בתורת הרב המגיד. יש ווארט בין החסידים¹⁷ לגבי הרב המגיד, שאם הרמב"ם היה בזמנו של הרב המגיד, בעל ההילולא של היום, הוא היה נדבק בו, לא היה זו מארבע אמותיו של המגיד, כדי לשמוע ממנו שכלים אלקיים. הרי הרמב"ם הוא חוקר, חוקר אלקי, מורה נבוכים, אבל כתוב שהשכל שלו מגיע עד עולם הבריאה (עולם השכל הנברא). אבל כדי לשמוע שכלים אלקיים, שכלים של עולם האצילות, או"א דאצילות ועד ל"פנימיות אבא פנימיות עתיק" ו"פנימיות אמא פנימיות עתיק", צריך להגיע להסתופף בצלו של הרב המגיד.

השכל הזה מסוגל להאיר ולגלות את המלכות דאצילות, מלכות מלך המשיח בפועל ממש. אם כן, צריך את כל הסדר,

¹⁷ רשימות דברים (תשס"ט) מערכת הרב המגיד אות כב.

ימות המשיח. יש פסוק בישיעיהו הנביא בו כתוב "הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע". "הקשיבו... האזינו", עמי ולאומי, "כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע". "ארגיע" הוא לשון מרגוע לנפשו, להשקיט את הנפש. כך המפרשים מסבירים ש"תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע" היינו תורה שמביאה שלום ורגיעה לכל העולם כולו, אור לגוים במדרגה כזו שמרגיעה את כל המחלוקות והמלחמות בעולם, ש"לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה", "תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע".

מאד מענין שבשרש רגע יש דבר והיפוכו. יש מצד אחד "רגע באפו חיים ברצונו", אבל יש "ארגיע" שהוא ההיפך, שהוא בעצמו ה"חיים ברצונו", ה"מרגוע לנפשו". בספר תניא קדישא, שמתחילים ללמוד היום, הוא מביא בהקדמה את הביטוי מפסוק אחר, "כי בהם ימצא מרגוע לנפשו", שכל תכלית לימוד התניא היא למצוא מרגוע לנפש. והנה, הפסוק הזה אומר שהתורה שחז"ל מפרשים שהיא "תורה חדשה" היא כדי להרגיע את כל האנושות, "כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור [זהו אור, אבל] גוים ארגיע". אם כן, יוצא ש"תורה חדשה מאתי תצא", "חדוש תורה מאתי תצא", היא ממש מה שאנחנו מדברים הרבה בזמן האחרון – וקוראים לו המהפכה הרביעית – להאיר את התורה לאומות העולם, וכך להביא אור ושלום ורגיעה לאומות

מה הקשר שלו ל-יג מדות הרחמים, שהן יג תיקוני דיקנא דאריך, אבל אם משייכים אותו – כפי שהסברנו בשם רבי אייזיק – לאו"א דאצילות כתוב – לגבי או"א עילאין – שהם "תחות דיקנא".

אם הכתר הוא העל-מודע וישסו"ת, הפרצופים התחתונים דחכמה וכינה הם ראשית המודעות, אז לאו"א עילאין קוראים טרום-מודע. לפי זה, סודו וענינו של המגיד מתחיל מהטרום-מודע, סף המודע, המחבר בין העל-מודע למודע. גם ראשית המודע כלולה במגיד, ואדה"ז הוא כבר "ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ" אבל כפי שהם "חד ממש" עם עתיקא.

בכל אופן, או"א עילאין הם "תחות דיקנא", גם מתאים מאד ל-יג מדות הרחמים. כלומר, השכל שלו הוא שכל של יג מדות הרחמים. הוא גם מי שאמר ש-יג המדות שהתורה נדרשת בהן, שהן שכלים, הן כנגד יג מדות הרחמים של הקב"ה. הוא הביא דוגמה שקל וחומר הוא כנגד "אל" וגזרה שוה כנגד "רחום". יש הרבה תורות על כך מתלמידיו, כמו הקדושת לוי ועוד תלמידים, בשם המגיד.

ד. "תורה חדשה" (מקור הביטוי ומשמעותו)

"כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע" – תורה שמגיעה לאומות העולם כעת נתחיל את עיקר הנושא שלנו הערב, "תורה חדשה מאתי תצא"¹⁰. מאיפה בא הביטוי הזה? זה ביטוי של

¹⁰ ביאור ומקורות האמור לקמן (בעיקר בפרק זה ובפרק ח) הורחבו במאמר "רזי עולם" שיצא מתוך שיעור זה.

איך בדיוק? לא ברור. לכן יש המון פירושים מהו ההיתר כאן. "ברוך מתיר אסורים". תורה היא לשון "כחא דהיתרא עדיף" – תורה לשון מותר. יש הרבה דברים אסורים בתורה, אבל התכלית היא שדבר שחשבתי שהוא אסור פתאום מתגלה שהוא מותר, ולא רק שהוא מותר אלא שהוא לכתחילה, "לכתחילה אריבער", כמו סעודת לוי. איך זה? כבר שכל מופלא, צריך את הרב המגיד שיבוא ויסביר לנו איך זה ששור הבר שנשחט על ידי סנפיר הלוי. יהיה כשר. לכאורה זה נגד כללי הפסיקה, ההלכה, אך בכל אופן ככה זה – "חדוש תורה מאתי תצא", "ברוך מתיר אסורים".

אבל יש משהו עוד יותר מזה, שהוא לא "חדוש תורה מאתי תצא" אלא "תורה חדשה מאתי תצא". כלומר, יש כאן שלשה שלבים. יש "תורה מאתי תצא", בלי המלה חדש. יש "חדוש תורה מאתי תצא". ה"תורה מאתי תצא" היא אור לגוים, שלום לעולם, המהפכה הרביעית שלנו. "חדוש תורה מאתי תצא" הוא כבר הסיפור הזה, ההלכה של הלוי. ושור הבר, איך נאכל את שור הבר. אבל אחר כך יש משהו אחר, "תורה חדשה מאתי תצא". מה ההבדל? "חדוש תורה מאתי תצא" אומר שבתורה יש איזה חדוש, נגד הכללים שחשבתי, הלכה מחודשת לגמרי – חידוש נפלא, שאפשר לאכול את שור הבר שנשחט באופן כזה. "חדוש תורה" הולך על איזה חידוש פרטי. אבל "תורה חדשה מאתי תצא" משמע משהו אחר לגמרי, שכל התורה היא חדשה.

העולם¹⁰. זה פשט, מאד חשוב שנבין את הפשט של מקור הביטוי "תורה חדשה מאתי תצא".

שלשה שלבים: "תורה מאתי תצא", "חדוש תורה מאתי תצא", "תורה חדשה מאתי תצא"

אבל שוב, לא כתוב בפסוק "חדשה", אלא "תורה מאתי תצא", וחז"ל מוסיפים אותה בשני שלבים. בשלב ראשון הם אומרים "חדוש תורה מאתי תצא", ו"חדוש תורה מאתי תצא" דורשים על משהו מיוחד, על סעודת לוי, שיבוא הלוי. וישחוט את שור הבר עם הסנפיר שלו – ומגל לא כשר לשחיטה, אז איך כל הצדיקים יאכלו, איך נאכל, את שור הבר שנשחט באופן לא כשר? זו תכלית בריאת העולם, ותכלית כל הבריאה היא שנאכל טרף ר"ל! אז חז"ל אומרים על תמיהה זו ש"חדוש תורה מאתי תצא", הדבר הזה יהיה מותר.

¹⁰ הנקודה הזו בולטת בגאולת י"ט כסלו, כאשר אדמו"ר הזקן מדגיש במכתבו על הגאולה (למחותנו רבי לוי יצחק מברדיטשוב) שבגאולה התקדש שם שמים, כאשר גם הגוים קבלו את האור (ראה באריכות לקו"ש חכ"ה עמ' 186 ואילך) דווקא לאחר ההתנגדות, המשפט והגאולה. בראשית החסידות הלשינו על צדיקים רבים נוספים (לדוגמה, רבי מרדכי מלעכוויטש התחבא תשעה חדשים אצל רבי ברוך ממעזיבו בעקבות הלשנה), אך דווקא אדמו"ר הזקן זכה להתפס ולקדש שם שמים בשחרור. רבי אייזיק מהומיל הסביר בי"ט כסלו ש"להוי' הישועה", שהרי לרבי לא משנה איפה הוא, ולכן שה' יפצה בריקוד. לפי זה עיקר הישועה של ה' היא ההפצה לגוים.

"תורה חדשה" – "ברית חדשה"

איפה יש דוגמה לכך שיש "תורה חדשה", ולא רק "חדוש תורה"? שוב, לא כתוב כזה פסוק, אבל יש לו כן מקור מובהק. שלא כתוב תורה אלא **תורה עם הכולל, ברית**. הנביא ירמיהו אומר "וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית הראשונה וגו'". מהי הברית החדשה? הכוונה שכל הברית היא חדשה. מהי הברית החדשה שהנביא אומר? "נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה והייתי להם לאלהים והם יהיו לי לעם. ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את הוי' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם כי אסלח לעונם וחטאתם לא אזכור עוד". אלה הפסוקים בירמיהו הנביא, בהם ה' מבטיח לנו שיתן לנו ברית חדשה, לא כברית שהפרנו אותה אלא משהו חדש לגמרי.

מהי הברית החדשה הזו? תורה שכתובה על הלב שלנו. הברית החדשה בפירושו נקראת תורה, "ונתתי את תורתי בקרבם", אתן את התורה בקרבם שלהם, כלומר שהיא תצמח מלמטה למעלה, "אמת מארץ תצמח", "ועל לבם אכתבנה". התורה שהפרנו במשך כל הדורות היא תורה שאינה בקרבנו ממש, לא תורה שכתובה על הלב שלנו ממש, לא תורה שעליה נאמר "לא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את הוי' כי כולם ידעו אתי", כל אחד מעצמו, "למקטנם ועד גדולם" – זו התורה החדשה, תורה שצומחת מבפנים, שהיא עצם אחד עם היהודי, ש"ישראל ואורייתא כולא חד". כמו שאמרנו "ז"א ועתיקא

כולא חד" יש "ישראל ואורייתא כולא חד" וזו הברית החדשה.

"חדוש תורה" ו"תורה חדשה" – גילוי מהעולם שישנו במציאות ומהעולם שאינו במציאות

נחזור: יש "תורה מאתי תצא", יש "חדוש תורה מאתי תצא" ויש "תורה חדשה מאתי תצא". מה ההבדל בין "חדוש תורה" ל"תורה חדשה"? יש עוד דרך להסביר זאת. "חדוש תורה מאתי תצא" הוא אמנם חדוש, אבל מתוך "העולם שישנו במציאות", כלשונות הידועים בחסידות. מוסבר שיש שני סוגי העולם. יש "העולם שישנו במציאות", כמו שלהבת בתוך גחלת עמומה – היא שם, ורק צריך לנפוח על הגחלת ויוצאת השלהבת.

כל חידושי התורה, וכנראה אפילו החידוש של שור הבר, יחסית לתורה חדשה שלגמרי שכתובה על הלב, שלא צריך ללמד אחד לשני – המשיח אכן יגלה אותה, אבל הוא יגלה שהיא בלב שלך, "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" – היא מהעולם שישנו במציאות. התורה החדשה היא מהעולם שאינו במציאות (כניצוץ אש מצור החלמיש כנ"ל), שבאותיות של קבלה היינו רדל"א, אמונה פשוטה, מה שהבעש"ט בא ללמד אותנו, לגלות אצל כל יהודי איך יהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות. זו ה"תורה חדשה מאתי תצא".

ה. שיר-תורה-נשמה-שמים-ארץ חדשים

נשמה חדשה מגלה תורה חדשה
מי מגלה את התורה החדשה? משיח
מגלה את התורה החדשה בעולם. איזו

הוא מסיים את כל הספר שלו, הנבואה הכי גדולה שיש בתנ"ך, עם השמים החדשים והארץ החדשה, "כן יעמוד זרעכם ושמכם".

היות שהוא מדבר על שמים חדשים וארץ חדשה ומדמה שככה יהיה "זרעכם ושמכם" כנראה שיש קשר והקבלה בין "זרעכם ושמכם" ל"שמים חדשים וארץ חדשה". לכאורה, בהשקפה ראשונה, הייתי חושב ש"שם" שייך ל"שמים" (לשם שמים, המלה שמים מתחילה בשם), וזרע שייך לארץ, שהרי זורעים את הארץ ולא את השמים. אבל לפי הסדר, "השמים החדשים והארץ החדשה" "כן יעמוד זרעכם ושמכם", אם לפי הסדר משמע שהזרע כנגד השמים והשם כנגד הארץ. אפשר להבין שהשם כנגד הארץ, כי שם הוא מלכות, הוא התגלות, אבל מה הקשר של זרע לשמים?

נחזור לפסוקים של ירמיהו הנביא, שאמר "וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה". האם יש בכל התנ"ך עוד פעם ביטוי "בית ישראל ובית יהודה"? רק עוד פעם אחת, באותו פרק, חמשה פסוקים קודם בירמיהו, ושם הוא אומר "וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה". כעבור כמה פסוקים הוא אומר "וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה". רואים שיש בין הפסוקים האלה קשר מפורש, קודם אומר "וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה" ואחר כך "וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה". מה ההבדל בין "זרע אדם" ל"זרע בהמה"? "זרע אדם" הוא נשמות דאצילות ו"זרע בהמה" הוא

תכונה בנפש היא התכונה שמסוגלת לגלות תורה חדשה? כתוב שאצל הצדיקים הגדולים, מנהיגי ישראל, משה רבינו שבדור, משיח שבדור, יש כמה מדרגות. אחת מהן הזכרנו קודם, שכל אחד מהנשיאים הוא נשמה דאצילות. יש עוד מדרגה, שכל נשיא בישראל הוא נשמה כללית, שכולל את כל בני דורו. יש עוד משהו, שכל נשמה שמגלה תורה חדשה חייבת להיות נשמה חדשה. מהי נשמה חדשה? נשמה שלא היתה באדם הראשון שחטא. למעלה מנשמת אדם הראשון, גם כפי שהיה לפני החטא.

נחזור לרבי אייזיק מהומיל. רבי אייזיק אמר על אדמו"ר הזקן, הרבי המובהק שלו, שהוא מעיד על אדמו"ר הזקן שהוא יותר גבוה מאדם הראשון לפני החטא. כל מי שלומד קבלה יודע מה זה אדם הראשון לפני החטא, והוא אומר שהרבי שלי, אדמו"ר הזקן, הוא יותר מאדם הראשון לפני החטא. מה זאת אומרת? איך לומר זאת במלים אחרות? שהוא נשמה חדשה, וממילא התורה שהוא מגלה היא תורה חדשה. בשביל תורה חדשה צריך נשמה חדשה.

שמים חדשים וארץ חדשה

כתוב בזהר שכאשר צדיק אומר תורה הוא בורא שמים חדשים וארץ חדשה, כמו שכתוב בסוף ספר ישעיהו "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם". בפרק הקודם בישעיהו כתוב "כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב". כך הוא אומר בפסוק הראשון, ואחר כך

והארץ החדשה... כן יעמוד זרעכם ושמכם". הפסוק הבא הוא "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר הוי", זו התכלית. כתוב חדש לפני שבת. מתחיל מ"שמים חדשים וארץ חדשה" ואחר כך "והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו".

תורה ונשמה מחדשים שמים וארץ

מה שעשינו עד עכשיו: אמרנו שיש תורה חדשה, שהיא כנגד י שבשם. כעת נעשה י-ה-ו-ה: יש "תורה חדשה" ו"נשמה חדשה", שני ביטויים שהם של "חז"ל ולא לשונות התנ"ך. "תורה חדשה" בחכמה, "אורייתא מחכמה נפקת", ו"נשמה חדשה" באמא, "נשמת שדי תבינם". הנשמה החדשה היא-היא כח הבורא (על ידי שמגלה תורה חדשה) שמים חדשים וארץ חדשה – "הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה" שהם **וה**. אם כן, יש לנו י-ה-ו-ה מאד יפה.

התכלית (של הנשמה חדשה) היא לגלות לנו תורה חדשה וכך לברוא לנו שמים חדשים וארץ חדשה. רוב המפרשים מסבירים שפשוטו כמשמעו, שהעולם הזה יחלוף ופתאום יבוא משהו חדש, שלא נכיר את המציאות. אבל האבן עזרא אומר באופן פשוט למדי ששמים חדשים הם בלי זיהום אויר. בחסידות כתוב שצריך לעשות הרבה דברים כדי לטהר את האויר. כשהאויר יהיה טהור יהיו חיים ארוכים. כל מה שאנשים לא חיים לנצח הוא בגלל זיהום האויר שנושמים. אם יהיו שמים חדשים, שהאויר יהיה טהור, נקי במאה אחוז, זה יאריך את החיים עד מאד. אותו דבר הארץ, כשהיא תהיה פוריה – באין

נשמות דבי"ע. על אדם כתוב "נפש האדם העולה היא למעלה" ועל בהמה כתוב "ונפש הבהמה הירדת היא למטה לארץ". כלומר, יש "זרע אדם", נשמות דאצילות שעולות למעלה, ויש "זרע בהמה" שיורד לארץ, נשמות דבי"ע. כעת חוזרים לישעיהו, בו כתוב "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם", אם לפי הסדר הזרע הוא בשמים, ספירת התפארת בקבלה.

ואכן יש רמז מובהק בקבלה שזרע הוא בתפארת. יש בספר יצירה שבע מתנות טובות ושבע תמורות. בחסד "תמורת חכמה אולת", בגבורה "תמורת עושר עוני", בתפארת "תמורת זרע שממה". אחר כך, בנצח, "תמורת חיים מות", בהוד "תמורת ממשלה עבדות", ביסוד "תמורת שלום מלחמה" ובמלכות "תמורת חן כיעור". אלו שבע התמורות, שבצד הטוב הן נקראות שבע מתנות טובות שהקב"ה נותן לנו, יש נוהגים לכוון אותן כשהכלה מקיפה שבע פעמים את החתן – בהקפה הראשונה לתת לזוג חכמת חיים, אחר כך עושר וכבוד, אחר כך זרע, אחר כך חיים טובים וארוכים, אחר כך ממשלה, אחר כך שלום בית ובסוף חן, שכל אחד ימצא חן בעיני השני. למה אמרנו זאת? כי כאן הזרע במקום התפארת ותפארת היא שמים. למה זה מתאים לתפארת? כי תפארת היא יעקב אבינו ש"מטתו שלמה", כל בניו, כל הזרע שלו, קדושים וטהורים.

לגבי יעקב אבינו הזרע הוא בחינת שמים והשם שהוא המלכות, עלמא דאתגליא, הוא בחינת ארץ. ככה נכוון את הפסוק הזה, "כי כאשר השמים החדשים

התורה גופא המדרגה הכי גבוהה היא "טעמו וראו כי טוב הוי", משיח יבוא לגלות טעמי תורה, זו גופא ה"תורה חדשה" שלו. בכתר יש "שיר חדש".

אם כן, עשינו כעת כזו התבוננות. את כל הגימטריאות אני משאיר לצבור, אין לנו זמן". אבל רק נאמר את המבנה: הכתר הוא "שיר חדש". שיר הוא לשון השראה (שהיא קבלת הבעל שם טוב, בסוד השתלשלות-התלבשות-השראה, כנודע). החדוש העיקרי שאומרים כעת, שמתוך השיר החדש באה ומתגלה "תורה חדשה" על ידי ה"נשמה חדשה", שגם אותה מוביל השיר החדש, ומה שהוא בורא – ה"שיר חדש" וה"תורה חדשה" על ידי

ערוך יותר מהיום – העולם ישתנה. היום בכל מחזורי הטבע יש עליה וירידה, גלגל חוזר, מטוב לרע ומרע לטוב, אבל כאשר השמים החדשים והארץ החדשה יבראו לא יהיה מחזור של טוב ורע, שמצד הטבע לפעמים קורים דברים טובים ולפעמים רעים, אלא שהכל יהיה טוב. אם כבר יהיה שינוי הוא שהכל יהיה יותר טוב, עליה עד אין סוף.

בכל אופן, איך שלא נפרש, "השמים החדשים והארץ החדשה" הם כמו "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד", שהארץ י-ה תהיה בתוך ו-ה. אז על ידי הנשמה החדשה מכח התורה החדשה יבראו שמים חדשים וארץ חדשה.

סוד הוי' של חידושים בהשראת "שיר חדש"

" ארבע המדרגות שכנגד י-ה-ו-ה – תורה חדשה נשמה חדשה שמים חדשים ארץ חדשה – שוות יחד בדיוק 3000. הכתר, קוצו של י – שיר חדש – שוה 822, 1 פעמים 137, ממספרי היסוד של התורה והמדע (137 הוא ממוצע כל אות בביטוי וממוצע כל מלה הוא תהו, יש מאין, תהו-תהו אותיות התהוות, ולפי תורת המגיד היינו סוד מה שה' ברא את העולם יש מאין והצדיקים עושים אין מיש, ביחד גם "שיר חדש", סוד "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר" וד"ל). כל חמש המדרגות יחד עולות 147 (שנות יעקב, שלישי אמת) פעמים הוי', אהיה פעמים יעקב, 1 פעמים 637 (שהוא 7 ברבוע כפול 13, יראת הוי', תורה-הוי' וכו'). "כתר עליון איהו כתר מלכות" ("נעוץ סופן בתחלתן") – שיר חדש ארץ חדשה = 1430 = הכל פעמים הוי' ב"ה. שלש הדרגות שבאמצע – תורה חדשה נשמה חדשה שמים חדשים = 2392 = פחד פעמים הוי' (ההפרש בין 1430 2392 הוא 962, 37, הבל-יחידה, פעמים הוי').

אם יש כאן י-ה-ו-ה צריך להיות גם כתר, קוצו של י. מה הקוצו של י במבנה הזה? זו הקדמה למה שכעת נשיר עוד ניגון. בכתר יש אמונה-תענוג-רצון. אחת המלים שהיא שם נרדף לתענוג בנפש היא שיר. כתוב שסימן של ביאת המשיח הוא "שירו להוי' שיר חדש". הביטוי "שיר חדש" כתוב שבע פעמים בתנ"ך, "כל השביעין חביבין", פעם אחת בישעיה ושש פעמים בתהלים. לפי הקבלה ז"פ "שיר חדש" הם כנגד ז תיקוני גלגלתא, החיבור בין עתיק לאריך, האחדות והתיקון בתוך הכתר גופא. אלו הם שבעת ה"שיר חדש". "כתבו לכם את השירה הזאת", מקור התורה עצמה הוא שיר. גם הנשמה, "כל בעלי השיר יוצאין בשיר", הנשמה עולה ויורדת מכח השיר. השיר-הניגון הוא מקור ושרש של התורה. בתוך

הראשון שלפני החטא, נשמה חדשה היא אחד שהוא לגמרי תופעה חדשה בעולם. רק לזה נעשה גימטריא (בינתיים): כמה שוה **תופעה חדשה**? תוך כדי שאתם חושבים על הגימטריא נאמר את הווארט בשם בעל הגאולה של היום, שאמר שהמשיח שאנשים מצפים לו לא יבוא – המשיח כפי שמציירים אף פעם לא יתממש – ואת המשיח שיבוא אף אחד לא רוצה, אף אחד לא מצפה לו, כי הוא תופעה חדשה לגמרי. זה ווארט של בעל הגאולה, כי המשיח הוא באמת נשמה חדשה, תופעה חדשה לגמרי. שוב, כמה שוה **תופעה חדשה**? משיח במילוי, **מם שין יוד חית**, עם עוד הרבה דברים חשובים במספר הזה. הוא באמת תופעה חדשה.

ו. שיר חדש: "מעין עולם הבא"

ניגון חדש – ניצוץ משיח

אמרנו שכל הגילוי מתחיל מהתענוג, בתוך הכתר גופא "שיר" הוא בעיקר התענוג של הכתר. הכל מתחיל מהשיר החדש. כל אחד מאתנו יכול לגלות את הניצוץ משיח שבו, כשפתאום יבוא לו איזה שיר חדש. זו הקדמה שלפני כמה ימים 'בא לנו' שיר חדש, וכעת ננגן אותו. בשבת זו, לפני יומים, השיר החדש התחבר למלים של שבת. קודם נשיר אותו בלי מלים ואחר כך עם מלים. שיר פשוט, שתי תנועות, שהתלבטתי אם לשיר אבל החברים כאן אמרו לי שזה מספיק טוב... [שרר בלי מילים]. כעת נשיר עם המלים, לפי הבית האחרון של "מה ידידות", "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה".

ה"נשמה חדשה" – הוא "שמים חדשים וארץ חדשה", כללות כל המדות, "לב טהור ברא לי אלהים", ו"ארץ חדשה" היא ארץ ישראל שעתידה להתפשט בכל הארצות, שהתורה תתגלה בכל העולם, "אמת מארץ תצמח". אפשר לומר בתמצית – נשמה חדשה בהשראת שיר חדש אומרת תורה חדשה ובכך בוראת שמים חדשים וארץ חדשה¹¹. ולסיכום:

קוצו שלי	י	שיר חדש
י	ה	תורה חדשה
ה	ו	נשמה חדשה
ו	ה	שמים חדשים
ה		ארץ חדשה

נשמה חדשה – תופעה חדשה

נחזור רגע ל"נשמה חדשה": איך אפשר להכיר נשמה חדשה? איך רבי אייזיק יודע שאדמו"ר הזקן הוא נשמה חדשה? אפשר לומר זאת בצורה הכי פשוטה, ש"נשמה חדשה" היא, נשנה טפה את הביטוי, תופעה חדשה. יש מישהו שהוא תופעה חדשה, שלא היה קזה דבר מעולם, אף פעם. כמו שאמרנו שנשמה חדשה היא נשמה שלא היתה באדם הראשון, גם אדם

¹¹ בפרט, על פי הסדר של "הוי" בחכמה יסד ארץ [אבא יסד ברתא] כונן שמים בתבונה", עיקר ה"תורה חדשה" קשור ל"ארץ החדשה", וכדלקמן בארוכה שעיקר התורה החדשה היא הסודות העולים מן הארץ (בסוד "ההר עשן"), ואילו השמים החדשים הם בעיקר פעולת הנשמה החדשה מצד עצמה (וכשם שנתבאר בפנים שיש קשר בין שם לשמים כך מפורש שגם נשמה לשון שם, והרמז: "השמים" בגימטריא נשמה ו"את השמים" בגימטריא נשמות).

הבא יום שבת מנוחה" לאור דברי אדמו"ר הזקן ש'איני רוצה את העולם הבא שלך, אלא רק אותך לבדך'?

קודם נעשה גימטריא: היו שומעים זאת מפי אדמו"ר הזקן, מאמר ספונטאני שיצא מפיו תוך כדי דבקות, מסירות נפש ונשמה. מה שהוא רוצה בסוף, באידיש, הוא "דיך אליין", אתה בעצמך, אתה לבדך. שתי המלים האלה הן 'עצמות' – ביטוי של עצמות, אבל בלשון נוכח. נעשה את הגימטריא של שתי המלים האלה. החסידים, דווקא החסידים של הרב המגיד נהגו לעשות גימטריאות גם מלשונות של אידיש. כמו שכתוב שמה שקנה את רבי חיים ויטאל להיות תלמיד האריז"ל הוא שעשה גימטריאות מהארמית של הזהר, בשבילו זו היתה תופעה חדשה. גם החסידים הראשונים התייחסו ביראת כבוד ובקדושה לשפת האידיש והראיה שעשו ממנה גימטריא. זו רק הקדמה לכך שנחשב "דיך אליין", ששונה 135, שוה יט כסלו². היום, י"ט

מאמר בעל הגאולה: "איך וויל מער ניט אז דיך אליין"

אתמול קראנו בלוח "היום יום" ווארט של אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה, על "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ": "איך וויל זע גאר ניסט, איך וויל ניט דיין גן עדן, איך וויל ניט דיין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אז דיך אליין" ('איני רוצה מאומה, איני רוצה את גן עדן שלך, איני רוצה את עולם הבא שלך כו' איני רוצה אלא אותך לבדך'). בלשון אחר קוראים לכך "אנא נסיב מלכא" – שכל אחד יקח מה שהוא רוצה, אבל אני לוקח (רק) את המלך עצמו. לקחת את המלך עצמו זה גופא התורה החדשה של מלך המשיח. בלשון הרבי, לא רוצים יותר גילויים – רוצים רק עצמות, תורה חדשה שהיא תורה חדשה לגמרי (מה שעד עתה היתה בבחינת העלם שאינו במציאות לגמרי). הייתי חושב שהמלה תורה היא גילויים, "תורה אור", אבל כאן התורה אינה גילויים אלא עצם³. זה חידוש נפלא ביותר, "תורה חדשה" לגמרי, "ברית חדשה" לגמרי.

איך הרעיון הזה מסתדר עם הניגון ששרנו "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה"? הרי אדמו"ר הזקן אומר שאיני רוצה עולם הבא בכלל, רק רוצה אותך עצמך. בכל אופן צריך ללמד זכות על המלים האלה. אפשר לומר שבגלל זה בחב"ד לא שרים זמירות. אבל מה אפשר לעשות? זה גם מאמר חז"ל ששבת היא "מעין עולם הבא". אז מה זה "מעין עולם

² ורמז נוסף: יט כסלו בגימטריא "מי כמכה" – "מי כמכה באלם הוי" מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלות עשה פלא", הפסוק המרכזי של שירת הים. על פסוק זה מובא ווארט מופלא של אדמו"ר הזקן: הוא שואל – קושיה גדולה עפ"י דקדוק – למה ב"מי כמכה" הראשון ה-כ רפויה ובשני, אותן מלים ואותיות, ה-כ דגושה. הוא מסביר, על דרך המליצה, שאת הפסוק הזה אמר פרעה תוך כדי שטבע בים (בסוף הוא ניצל), בהתחלה הוא היה יכול לומר כ רפויה אבל אחר כך פיו התמלא מים והוא התחיל לגרגר ולכן יצא לו ב-כ דגושה...

שלי שנקרא "סעודת דחקל תפוחין קדישין". אבל יום השבת הוא "סעודת דעתיקא", עולם הבא שלך. אני לא רוצה את זה ולא את זה. אני רוצה את "היום לא תמצאהו בשדה", סעודה שלישית, "רעוא דרעוין". עולם הבא של רעוא דרעוין הוא עצמו "דיך אליין", אתה עצמך (סוד מדרגת אדמו"ר הזקן הנ"ל – "ז"א ועתיקא כולא חד", סעודת דז"א כשז"א אחד ממש עם פנימיות עתיק, רדל"א, ששם "חביון עז העצמות").

ידוע בחסידות שמאמר הזהר "כולא קמיה כלא חשיב" מתפרש בשלשה פירושים. או ש"כלא", כמו לא, קצת פחות מ"לא", היינו שכל המציאות היא כמו לא, קצת פחות מגארנישט, כמעט גארנישט אבל לא גארנישט ממש. יש "כלא" שמתפרש "כלא ממש", שכל המציאות הם ממש גארנישט. יש פירוש שלישי ש"כלא חשיב" אומר שגם "לא" הוא לא מלה, אפילו לא "לא ממש", אלא יותר לא מלא. אי אפשר לומר זאת במלים, רק כמו לא. יש כזה ווארט בחסידות. או שה-כ של "כלא" ממצטת, או שהיא משווה, או שהיא 'כמו' מלמעלה למטה, שאין מלה אחרת אלא רק "לא", אבל זו לא מלה.

אותו דבר נסביר ב"מעין עולם הבא": או ש"מעין" הוא פחות ממשוה, או ששוה אליו, או ש"מעין" הוא במבט מלמעלה, שעולם הבא הוא 'לא מלה', ובכל זאת זהו "מעין עולם הבא". מהו "מעין עולם הבא" שהוא "דיך אליין"? מה שהאבות זכו לטעום מעין העולם הבא בעולם הזה. אפשר לפרש שטעמו קצת, טפה, 'עפעס וואס' מהעולם הבא, או שטעמו את טעם העולם הבא ממש. אבל באמת, מה

כסלו, הוא יום שלא רוצים שום דבר – לא גן עדן שלך ולא עולם הבא שלך – אלא רק אותך עצמך. זו תורת החסידות, זה ראש השנה לחסידות.

שלוש מדרגות ב"מעין עולם הבא"

שוב, איך זה מסתדר עם "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה"? יש שיחה של הרבי שהדגש כאן הוא לא רק שאיני רוצה גן עדן או עולם הבא, אלא שאיני רוצה 'דיין גן עדן', הגן עדן שלך, יותר גבוה מסתם עוה"ב או גן עדן אלא 'שליך'. אם יש סתם עולם הבא ויש 'דיין עולם הבא', אם יש כבר שנים מתבקש שתהיה עוד מדרגה של עולם הבא, שהוא עולם הבא של "דיך אליין".

איך להסביר זאת? בשבת קדש יש שלוש עליות – ליל שבת, יום השבת ורעוא דרעוין. יש גם שלוש סעודות. כל שבת היא עולם הבא, אבל ליל שבת הוא עולם הבא שלי, הכי תענוג שלי הוא ליל שבת. סתם ענג שבת הוא בליל שבת, זה עולם הבא

י"ט כסלו הוא בחינת טביעת פרעה – הטבעת כל הטרדות-ההפרעות, שלא תפרענה לעבודת ה' (כמדרגת החסיד, ראה בשיעור לנשים מ"ט כסלו) – וההפרעות טובעות בשני שלבים (וממילא יש שני שלבים ב"ט-כ' כסלו, הגאולה מהמאסר והגאולה מבית המתנגד). לפי הכוונות העמוקות בפסוק כולו עליה – "מי כמכה באלם הוי", שם א-ל ואלקים שהם במדות, "מי כמכה נאדר בקדש" בחכמה, "נורא תהלות" בעתיק, "עשה פלא" כשנמשך שוב בחכמה וכו' – וממילא יש עליה שבאין ערוך מ"מי כמכה" הראשון ל"מי כמכה" השני, שתי מדרגות של טביעת פרעה וממילא גילוי אלקות (באופן של "אתהפכא", בשבח ה' מפי פרעה, וכנ"ל בתחלת ההתוועדות שתכלית התורה החדשה היא השפעה על אומות העולם דווקא).

ש"רעוא דרעוין" הוא השבת שלעתיד לבוא. הלילה הוא שבת של מעשה בראשית, היום הוא השבת של מתן תורה דעכשיו, אבל רעוא דרעוין הוא השבת שלעתיד לבוא, התורה העתידה, "תורה חדשה מאתי תצא", של "דיך אליין". לחיים לחיים, נשיר שוב, כעת זה הפך להיות ניגון חב"די²².

שלוש מדרגות של מנוחה

כמו שיש שלוש בחינות של שבת, שלוש בחינות של עולם הבא, "מעין עולם הבא יום שבת מנוחה", גם במנוחה יש שלוש מדרגות:

יש שאני נח – שהכחות שלי שהתפשטו במלאכה בימות החול, שכעת אסורה בשבת, חוזרים למקור, ההתפשטות שלי חוזרת למקור והכחות המתפשטים נחים. זו המנוחה של ליל שבת, סעודת חקל תפוחין קדישין.

יש מה שהנשמה ממש מתלבשת במלאכה של ימי החול. המנוחה הראשונה היא של סדר השתלשלות, של כוחות הנפש המתפשטים. המנוחה השניה היא של הנשמה שהתלבשה בהתפשטות, הכח המניע את ההתפשטות, שגם היא נחה. אבל גם זו לא המנוחה האמתית, המנוחה שכתוב בה "ועל מנוחתך יקדישו את שמך".

הרי כל תפלת רעוא דרעוין, מנחה של שבת, מבוססת על המלה "מנוחה", עוד פעם ועוד פעם, ושיא כל המנוחות של רעוא דרעוין הוא "ועל מנוחתך יקדישו

שטעמו, "כימי השמים על הארץ", שהמשיכו את העולם הבא לעולם הזה שלהם, זהו גילוי העצמות – "מעין עולם הבא" של רעוא דרעוין, טעם של "דיך אליין" (וכמו שקרא אברהם "אל עולם", לא שהוי' הוא אל העולם אלא "אל עולם" הכל אחד ממש).

"דיך אליין" הוא "חביון עז העצמות שברדל"א, בתוך האמונה של היהודי. איפה נמצא ה"דיך אליין"? בתוך נקודת האמונה, עצם נקודת היהדות²³, של כל יהודי. בתוך רדל"א, שהוא אמונה פשוטה, הביטוי הוא ששם יש "חביון עז העצמות" שהוא "דיך אליין", שלא רוצה כלום, והוא עצמו התענוג הפשוט, הוא עצמו ה"רעוא דרעוין", רצון הרצונות. יש ג רישין שבכתר, ולכל אחד יש פנימיות וחיצוניות. גם ברדל"א יש פנימיות וחיצוניות. כל דרגות הפנימיות מתיחדות כאחד ממש (כמבואר בדא"ח בענין "תלת קשרין כו") – פנימיות הרצון היא רעוא דרעוין, פנימיות התענוג היא תענוג פשוט ופנימיות האמונה היא "דיך אליין", מה שאדמו"ר הזקן בקש.

כעת נשיר שוב את הניגון בכוונה הזו, שה"מעין עולם הבא" הוא לא עולם הבא שאדמו"ר הזקן שולל אלא הוא עצמו העולם הבא בו "אנא נסיב מלכא". כתוב

²² הביטוי **עצם נקודת היהדות**, החוזר בחסידות בכ"ד, שוה 1190, "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד", ה"פ רחל (ממוצע כל עליה מחמש עליות המשיח המנויות בפסוק), יד פעמים (ממוצע כל אות בביטוי) **פה (מילה)**, מספר ההשראה השביעי-החביב).

²³ לאחר ההתועדות העירו שהניגון מתלבש טוב על כל הזמר "מה ידירות".

ווארט מאד פשוט וקולע, שבעולם הזה התורה היא "סור מרע ועשה טוב", יש שני קוים בתורה של עולם הזה, 'אל תעשה דברים רעים' ו'תעשה דברים טובים'. ה"תורה חדשה" של מלך המשיח כולה "עשה טוב", רק עשה טוב. למה? כי "ואת רוח הַטְּמָאָה אַעבִיר מִן הָאָרֶץ", כבר אחרי הביורורים, ומה שנשאר הוא 'גוט אונד נאך בעסער', מטוב ליותר טוב, וכך עד אין סוף (כמו שהסברנו על "השמים החדשים והארץ החדשה"). צריך כבר לחיות עם משיח, רק "עשה טוב", וזה ה"מתיר אסורים" האמתי, שהכל עשה טוב.

אחר כך יש לנו עוד שיר, שיר של גאולת הארץ על ידי עבודת כפים של יהודי, שמתוך אהבת ארץ ישראל ואהבת ישוב ארץ ישראל עובדים, וכך צריך להעסיק אך ורק יהודים. יש כאן שני שירים, "מתיר אסורים" ושיר של עבודה עברית שהמלים שלו הן "או קנה מיד עמיתך", משם לומדים שצריך לקנות מיהודי ולמכור ליהודי, ולמה? "וחי אחיך עמך". הקהל מוזמן להשתתף בריקודים סוערים.

את שמך". על מה צריך לחשוב אז? שכל אחד מאתנו ינסה לפחות בשבת הקרובה. שבכל הדורות יהודים הלכו למות על קדושת השבת, מוכנים לקדש שם שמים. מנוחה מוזרה ביותר, "יקדישו את שמך" על מנוחת השבת, זו מנוחה של מסירות נפש בפועל ממש. מאיפה באה המנוחה הזו? מאיפה באה מסירות הנפש? מרדל"א, מחביון עז העצמות שבפנימיות רדל"א. זו המנוחה של "דיך אליין".

עוד פעם, יש שלש מדרגות של שבת ושלש מדרגות של מנוחה – או שהכחות החיצוניים נחים, או שהכחות הפנימיים נחים, שהנשמה הפנימית נחה, או שהעצם נח. המנוחה של העצם זו המנוחה ש"ועל מנוחתם יקדישו את שמך".

זו "תורה חדשה" – להבין את ההשגחה במציאות ("שומעים את הנראה")

ניגוני תורת ארץ ישראל החדשה

כעת נשיר כמה ניגונים יותר שמחים. היות שהיה השבוע הסיפור של עמונה נשיר כמה שירים של תורת ארץ ישראל החדשה אצלנו, שאחד מהם הוא "ה' מתיר אסורים", קשור למה שאמרנו קודם ש"חדוש תורה" הוא "מתיר אסורים", להתיר את האסור.

נאמר איזה ווארט: כשיבוא מלך המשיח, תיכף ומיד ממש, ה"תורה חדשה" שלו – כך כותב פעם אחת אדמו"ר הזקן^{כב} – היא "כולו עשה טוב".

עבודת הביורורים, כאשר יותרו כל האסורים-האיסורים): "עשה טוב" שוה הרבוע הכפול של יד (חצי יחוד ברבוע) שהוא יד פעמים יחוד. כלומר, ממוצע כל מלה ב"עשה טוב" הוא ז פעמים יחוד (סימן הפסוק הראשון בתורה ועוד פסוקים חשובים – ז מלים ו-כח אותיות). יד ברבוע (סוד הכללת יד שמאל ביד ימין, "סור מרע" [שמאל דוחה] ב"עשה טוב" [ימין מקרבת], עד ש"כולא ימינא" ממש).

^{כב} תניא, קונטרס אחרון ד"ה "ולהבין פרטי ההלכות דלא שכיחי" (וראה גם תו"א יתרו ד"ה "וכל העם"). ורמז יפה הקושר בין עבודת "ועשה טוב" לבין עבודת היחודים (שתוורת לאחר סיום

הברק ורק אחר כך שומעים את הרעם. אבל כאן, מדרגת "שומעים את הנראה" היא בעת ובעונה אחת, ביחד ממש, כמו שמוסבר. זה היחוד של אבא ואמא עילאין, שיותר במעלה מאשר יחוד ישו"ת ("רואים את הנשמע").

יש מי שסובר שלא שמעו את הנראה אלא רק ראו את הנשמע ויש מי שאומר שגם שמעו את הנראה. מה המחלוקת שלהם? האם היה מעין הגילוי של התורה החדשה של מלך המשיח גם במתן תורה המקורי. הרי יש את הווארט של בעל הגאולה של היום, אדמו"ר הזקן, ש"נאך אמאל מתן תורה וועט ניט זיין", לא יהיה שוב מתן תורה. אם כן, מה עם ה"תורה חדשה"? "כל מה שעתידי תלמיד ותיק לחדש כבר נאמר למשה מסיני", ודורשי רשומות אמרו ש"תלמיד ותיק" בגימטריא ישראל בעל שם טוב, שמחדש חידושים מהעלם שאינו במציאות, אבל גם זה נאמר למשה מסיני. במתן תורה היתה מדרגה שהיא בעצם תורה חדשה (גילוי העצמות ממש, "אנכי מי שאנכי"), שומעים את הנראה, או"א עילאין דתחות דיקנא.

ראית הנשמע – לצייר את הלימוד; שמיעת הנראה – להבין את ההשגחה
איך נסביר זאת בפשטות ובקיצור? קודם כל, רואים שמטרת הקדושה היא לחבר את שני החושים העיקריים שבנפש, חוש הראיה וחוש השמיעה. יש בראשונים וגם באחרונים (המלבי"ם) שמסבירים ששיטת חז"ל היא שהשרשים הבסיסיים הם שתי אותיות, שערס, ויש שרשים של שלש אותיות. שרש ראיה הוא רק רא

רואים את הנשמע (יחוד ישו"ת) ושומעים את הנראה (יחוד או"א עילאין)
לפני שנשיר את ארבע בבות, ובכך נסיים את ההתוועדות הערב, נאמר עוד משהו קצר: במתן תורה כתוב "וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידם ואת קול השפר ואת ההר עשן וירא העם וינעו ויעמדו מרחק". חז"ל דורשים על "ראים את הקולת" ש"רואים את הנשמע", ויש מי שאומר שלא רק "רואים את הנשמע" אלא גם "שומעים את הנראה". מה ההבדל בין שתי בחינות האלה? שניהם יחודים, שלפי הווארט של רבי אייזיק שניהם שייכים לבעל ההילולא של היום: "רואים את הנשמע" באותיות של קבלה היינו יחוד ישראל סבא ותבונה, שבלשון ספר יצירה היינו "חכם בבינה", שבתוך הבינה, חוש השמע, יש גם ראיה, חכמה. על דרך הכוונה ב"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ש"שמע" ר"ת "שאו מרום עיניכם [וראו מי ברא אלה]", "מי ברא אלה" אותיות "ברא אלהים", שיש ראיה בתוך השמיעה. זה יחוד ישו"ת, "חכם בבינה".

אבל למעלה מזה יש את הבחינה ששומעים את הנראה, יחוד אבא ואמא עילאין דתחות דיקנא כפי שהסברנו קודם. שם לא רק "ראים את הקולת" אלא שומעים את הברקים, הרי היו גם לפידים. היו קולות ולפידים וברקים – רואים את הקולות ושומעים את הלפידים והברקים. יש רעם אחרי הברק, מהירות הקול ומהירות האור אינן זהות, יש הבדל עצום ביניהן, שמהירות האור היא פי מליון יותר ממהירות הקול, ולכן קודם רואים את

הבעל שם טוב צריך שפלות ובטול – וכשאתה זוכה אתה מבין מה שאתה רואה. זה הפירוש הכי פשוט ב"שומעים את הנראה". כמה שזה פשוט, שזה יסוד תורת הבעש"ט, זו התורה החדשה של מלך המשיח. לשמוע, כלומר להבין, מה שאתה רואה.

"אתה יודע רזי עולם"

מה יצא לנו מזה? שהרבה יותר קל חוש הציוור בשמועה, אפילו "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", שהוא רק יחוד ישו"ת, מאשר יסוד הבעש"ט והחסידות שהוא הדערהער וההבנה אליבא דנפשיה במה שאתה רואה במציאות, "אמצאך בחוץ". איך אפשר להסביר את זה? הייתי חושב ש"לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", "והוי' עמו' שהלכה כמותו בכל מקום" הוא הכי גבוה.

זה ווארט של בעל הגאולה, בו נסיים לפני שנשיר את ארבע בבות שלו, שאדה"ז אמר על המלים "אתה יודע רזי עולם". הוא הסביר שלא כתוב על הקב"ה בכבודו ובעצמו 'אתה יודע רזי תורה'. "אתה יודע רזי עולם" הכוונה שרק אתה יודע. 'אתה יודע רזי תורה' לא נאמר, למה? כי יש צדיקים גדולים שגם יודעים רזי תורה, אבל אין אף אחד בעולם הזה, לפני ביאת משיח, שיודע רזי עולם, מה שקורה במציאות, ביום-יום, שיש לו עינים להסתכל על מה שמתרחש ולשמוע את הנראה. 'אתה יודע רזי תורה' היינו לראות את הנשמע, וזה ישנו אצל גדולי הצדיקים בעולם הזה, להסתכל בתורה ולראות מה שאתה לומד. בזהר באמת כתוב "תא חזי" ולא "תא שמע". אבל זה עדיין בגדר חוש הציוור בשמועה הנלמדת. ואילו "אתה

ושרש שמיעה הוא שמע וביחד עולה תורה, שענינה חיבור ראייה ושמיעה, בשני אופנים שונים.

כשאני שומע שמועה, סוגיא, ואני רואה אותה – מה הכוונה לראות את הנשמע? שמה שאני שומע מתיישב אצלי בכי טוב. סוגיא היא שמועה, שמעתתא, בגמרא. מה נקרא שאני רואה את הנשמע? קודם כל זהו חוש של "והוי' עמו", "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא". כמו שהסברנו הרבה פעמים בשם גדולי הלומדים שחוש בשמועה הוא ציוור, שכל סוגיא שאני לומד, גם בנגלה וגם בחסידות, יש לי חוש בנפש לצייר אותה, לראות אותה, וזה סימן שהדבר נתפס ומתיישב כדבעי בנפש. אני רואה, כמו שאומרים שאני רואה את דברי משהו – מה הכוונה? שאני רואה את האמת בדבריו, וממילא הם מתיישבים אצלי. זו מדרגת "ראים את הקולת".

מהי מדרגת "שומעים את הנראה" שלמעלה ממנה? בחסידות שמיעה נקראת דערהער. כשאני רואה משהו ברוחב, יסוד היסודות של תורת מורנו הבעש"ט והבאים אחריו – אדה"ז וכל תלמידי הבעש"ט – שבכל מה שאתה רואה יש עבורך לימוד שהקב"ה רוצה שתלמד בעבודת ה' שלך, בתיקון הלב שלך, שתלמד משהו מכל מה שאתה רואה בחיים. לאו דווקא שאתה רואה משהו בתורה. אדרבא, בעיקר במה שאתה רואה בחולין, יוצא החוצה ורואה משהו. אם אתה יכול להבין אליבא דנפשיה מה המראה הזה אומר לך, איזו הוראה בעבודת ה' יש בו עבורך – שיסוד היסודות הוא שכדי לקיים הוראה זו של

(יש חמשים תופעות כאלה בתורה) – האנשה, "קול הוי' אלהים" – ויש בו גם את "מתהלך", "קפיץ ואזיל", סילוק השכינה (כמובא בתחלת ד"ה "באתי לגני"). חוש השמיעה בתורה מתגלה לאחר החטא תוך כדי תוצאת החטא, סילוק השכינה, שמשמיע קול – קול של הוי'. שוב, הראיה הראשונה היא שה' רואה את הדבר הראשון שברא ואילו השמיעה הראשונה היא מה שאדם וחיה, שני החוטאים, שומעים את קול ה'. שני הפסוקים האלה הם יחוד מאד מענין.

לפי זה, כל חוש השמיעה – שהוא נגינה ושירה, גם "שיר חדש" – הוא איזה "נורא עלילה על בני אדם". הראיה משמשת גם בחטא עץ הדעת, אבל היא מתחילה מראית ה' את כל הנבראים במעשה בראשית, החל מראית "האור כי טוב". לפי זה ראייה היא מלמעלה למטה ושמיעה מלמטה למעלה, ראייה היא חוש של צדיקים ושמיעה חוש של בעלי תשובה (ו"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש"). השמיעה של בעלי תשובה מתחילה מכך שהתחבאו, בושה שהתביישו מעצמם, בניגוד ל"ולא יתבוששו" שלפני החטא, מדת הצדיק.

לפי זה, שמיעת הנראה היינו "לאתבא צדיקיא בתיובתא", שתהיה תחושת שמיעה תוך כדי הראיה. לאור זאת נפרש שראית הקולות היינו "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" – להחדיר נקודת צדיק במצב שלך, שהיא בעצם המניע של התשובה, שאתה יכול לעשות תשובה. שמיעת הראיה היא שהצדיק הגמור צריך לעשות תשובה. כתוב שזה עיקר המדרגה

יודע רזי עולם", מה קורה בעולם – מה קרה אתמול ושלשום ולפני שלשום בעמונה, לדוגמה – להסתכל על המתרחש ולהבין את המסרים האלקיים, שזה שכל אלוקי של הרב המגיד, שהרמב"ם היה בא רק ללקט פירוורים של כזה שכל אלוקי, זו התורה החדשה של מלך המשיח.

שהקב"ה יעזור שנזכה באמת להבין מה שאנחנו רואים, מה שה' עושה בעולם, שנזכה להיות שותפים לקב"ה ב"אתה יודע רזי עולם" (ולא רק "רזי תורה"). נחזור לפסוק המקורי, "תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע", שה"אור" הזה – מה שבאמת מענין את העמים – הוא "רזי עולם". לקחת את התורה החדשה, "אתה יודע רזי עולם", ואת זה גופא להפיץ לכל העולם – רק הדבר הזה ירגיע את הרוחות, יעשה שלום, "תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע".

לפני ארבע בבות נשיר את ניגון ההכנה.

ראיה ושמיעה – צדיקים ובעלי תשובה

כשלומדים על ראיה ושמיעה, מענינת ההופעה הראשונה של כל שרש. שרש **ראה** מופיע לראשונה בתחלת הפסוק הרביעי של התורה, "וירא אלהים את האור כי טוב", אבל כדי להגיע לשרש **שמע** צריך לקרוא הרבה הלאה, עד אחרי חטא אדם הראשון. כלומר, אין שמיעה לפני חטא אדם הראשון.

השמיעה הראשונה בתורה היא "וישמעו את קול הוי' אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו וגו'". אנחנו תמיד מציינים פסוק זה כהופעה הראשונה של סמיכות לשם הוי' ב"ה, הפירוש העליון של חמשים שערי בינה

אם כן, יש קודם בפסוק "ראים את הקולת" סתם, רואים את הנשמע. אחר כך יש בפסוק את הלפידים והאש שהזכרנו קצת, ואחר כך יש חידוש עצמי, קול השופר. בסוף הדבר האחרון הוא "ההר עשן". מוסבר ששלשת הדברים הראשונים הם מלמעלה למטה, כנגד י-ה-ו, והדבר האחרון, ההר עשן, הוא מלמטה למעלה, כנגד ה תתאה.

הענין של קול השופר, שכנגד ה-ו, בא להסביר מה שאדה"ז הוא "ז"א ועתיקא כולא חד". על פי פשט הפועל הראשון, "ראים", הולך על כל הפסוק, אבל לפי הדיוק הולך בעיקר על הקולות, ה-י, ואחר כך הלפידים הם אמא-בינה (יסוד האש כנודע בסוד "ארבע אש ממים", מ"קולות מים רבים"), קול השופר הוא ה-ו, ואחר כך "ההר עשן" הוא ה תתאה, מלכות, עליה מלמטה למעלה ויש בו אחיזה בתוך הגשם ממש, שהופך את הגשם לגילוי המרכיבים שלו, לא סתם החומר אלא כל העולם-שנה-נפש. הכי עצמי מלמעלה למטה הוא "קול השפר" שהוא "חזק מאד", אבל תכלית הכל היא העלאת התחתון, "ההר עשן". רמז יפה ש"ההר [210] עשן [420]" היינו שלם וחצי וביחד יהודי במשולש.

"אמת לאמתו" ושפלות רוח

התורה החדשה, אחרי כל הגדולה – אם רואים את הנשמע ושומעים את הנראה – עדיין התכלית, עיקר התורה חדשה, היא "ההר עשן", על דרך "אמת מארץ תצמח", "אין אמת אלא תורה". ה"אמת מארץ תצמח" היא אמת לאמתו. יש "שפת אמת לפני לעד" שהיא עבודת האבות, לפני

של אדמו"ר הזקן. קשור לעוד סיפור מפורסם שאדמו"ר האמצעי ראה בחלום את המגיד עובר על גשר רעוע ובקושי עבר ואחר כך ראה את אביו עובר על הגשר בטוח, בהליכה רגילה וטובה. הוא שאל את אביו מהו החלום הזה שחלם והוא אמר לו – מה אתה משווה? ! כלומר שבאמת הרבי מצד עצמו יותר גדול ממני, אבל אני עשיתי יותר בעלי תשובה. הגשר הוא, כמו אצל רבי נחמן, "גשר צר מאד". מי שעובר עליו בבטחה הוא מי שמרבה בעלי תשובה, קידוש ה'. בעלי תשובה הם בעלי חוש השמיעה, לכן בחב"ד יש הרבה התבוננות, דערהער. כולם צריכים לשוב, גם הצדיק. אבל יותר מבעלי תשובה זו פעולה של גיור גרים. כנראה שלרבי זלמן זעזמיר (בעל ה"ווילדע מוחין" בחב"ד, שמסר את נפשו על גיור גרים), ששמו מזכיר כליזמר, היה חוש מיוחד בנגינה, "שיר חדש".

ח. "ואת ההר עשן" – התורה

שעולה מלמטה למעלה (השלמה)

ארבע מדרגות במתן תורה: קולות, לפידים, קול השופר, ההר עשן
על "וכל העם ראים את הקולת" יש מאמר בתורה אור והצ"צ באוה"ת מדייק בו הרבה דיוקים. המאמר לא מתחיל בקולות אלא בקול השופר שמפיל חרדה אך הוא מקור כל הקולות וכל התענוג. כל הנושא של "שיר חדש", בכתר של הדברים החדשים, בעצם יוצא מקול השופר שהיה במתן תורה – על דרך "פחד יצחק", שדווקא מתוך הקול המחריד של השופר יוצא כל התענוג האין סופי, כל החיים.

שמות ואמת – רזי תורה ורזי עולם
 בקשר ל"אמת לאמיתו" לגבי הילולת
 הרב המגיד יש ווארט שחזרנו עלו כמה
 פעמים, שהגיעו אליו האחים הקדושים
 רבי שמעלקא ורבי פינחס והוא אמר להם
 "ואמרו אלי מה שמו... אהיה אשר אהיה"
 – הוא הסביר שכל המדרגות של השמות
 (שעם ישראל כבר יודעים, ומעצמם
 "ואמרו אלי מה שמו") הן כאין וכאפס
 לעומת **האמת**, בגימטריא **אהיה** פעמים
אהיה, ואותה הם לא יודעים.

אפשר לקשר זאת גם ליחס בין רזי עולם
 ורזי תורה – כל המדרגות הן רזי תורה
 ואילו האמת לאמיתו של "ההר עשן"
 היינו רזי עולם. המקובלים אצל משה
 רבינו שהכירו כל הסודות והרזים של
 השמות הקדושים זו גם איזו בחינה של
 אמת אבל לא אמת לאמיתו, "אהיה אשר
 אהיה". ולפי זה "אהיה אשר אהיה" היינו
 איך שה' מתגלה בתוך המציאות, סוד
 התורה החדשה. אז משה רבינו עדיין
 מקוה בעצמו שיהיה משיח, לפני "שלח
 נא ביד תשלח", אך אומר שלגאולה הזו
 מספיק רק "אהיה" אחד ואילו "אהיה
 אשר אהיה" שייך בעיקר לגאולת משיח.

הצעת רבי ברוך לאדמו"ר הזקן

נספר שני סיפורים שכתובים באחד
 הספרים של סלונים, בסיפורי הרבי ר'
 ברוך (שהיארצייט שלו היה אתמול ב-חי
 כסלו):

סיפור אחד, מאד מוזר, שאדמו"ר הזקן
 היה אצלו. קודם כל, צריך לדעת שהיתה
 מחלוקת, והרבי ר' ברוך רצה שכולם יהיו
 כנועים אליו, ומסופר שם שנשמתו לא
 הסכימה לרדת לעולם אלא אם כן כולם

מתן תורה, יש אמת, "אין אמת אלא
 תורה", שהיא מתן תורה ו"אמת לאמתו"
 היא תורה חדשה.

כתוב בתניא **"אמת לאמיתו"** מלא –
 כל אות בתניא מדויקת, ובדרך כלל כתוב
 בכתיב מלא, וזה ביטוי שחוזר כמה
 פעמים – והפלא ששונה **תורה חדשה**. בין
 הפעמים שכתוב בתניא "אמת לאמיתו"
 יש אחד שנוגע לסיפור על בעל הגאולה
 של היום: פעם אחת אדמו"ר הזקן יצא
 מהחדר בפנים צוהלות וחלק משקה
 לכולם. שאלו אותו לשמחה מה זו עושה
 והשיב שהיום זכיתי לקיים מה שכתבתי
 בספר התניא. מה כתבתי? ש"עוד זאת
 ישים אל לבו לקיים מאמר רז"ל והוי שפל
 רוח בפני כל האדם. והוי באמת לאמיתו
 בפני כל האדם ממש אפי' בפני קל
 שבקלים". איך קיימתי? בא היום מישהו
 שעבר על כל התורה כולה והתבוננתי
 ומצאתי שבעה דברים בהם אני גרוע
 ממנו.

מכאן לומדים ש"מאד מאד הוי שפל
 רוח" הוא המפתח של התורה החדשה.
 קשור למה שדברנו באחד השיעורים
 האחרונים על רבי יוחנן בן ברוקא וקשור
 לקידוש ה' וחילול השם וקשור לאור
 לגוים. הצדיקים הגדולים, הבעש"ט וכו',
 היו מעשנים בלולקע והכוונה היתה "ואת
 ההר עשן". גם הרבי היה מעשן בשרשרת
 (לפני שפעם אחת הרבי הרייץ התבטא
 שלא טוב לעשן). כנראה שמה שהפסיק
 לעשן הוא על דרך "נסתיימה עבודת
 הברורים".

כשאדמו"ר הזקן היה בן שנתיים. זה עושה את כל השמועה הזו תמוהה.

בכל אופן, אם יש כזה ווארט שמתגלגל יש בו משהו פנימי, והדבר הפנימי שהעיקר הוא קידוש שם שמים. הוא קידוש שם שמים במותו, ולפי הווארט של רבי הלל – שהוא היה לפני החסידות – אדמו"ר הזקן בא לתקן אותו בקידוש שם שמים לעיני הגוים, כאור לגוים. גם הוא פעל זאת כמובן במסירות נפש ממש. לפי זה אפשר לומר שכל י"ט כסלו הוא איזה תיקון לפעולה האדירה הזו של גר הצדק. אפשר לחדד עוד יותר, שמכאן ולהבא גרי צדק לא צריכים יותר לעלות על המוקד, אלא פשוט צריכים הרבה גרי צדק. לכן רבי זלמן זעזמיר, מגדולי החסידים של אדה"ז, עסקו המיוחד היה בגיור ועל כך מסר את נפשו.

יש ווארט מפורסם שהגר"א אמר שמאז אין יותר טומאת ידים, ולכן בקש להקבר לידו ואכן קבור לידו. בראש המתנגדי – ה'חסיד' הראשון, במדרגה הראשונה, הגאון החסיד מוילנא – זו התכלית, ששום דבר לא מפריע עד מסירות נפש, בסוף קפץ לתוך האש. לדעתו זה בטל את טומאת הידים, שכבר אפשר ללכת ארבע אמות בלי נטילה. רבי שלמה זלמן אורבאך (סמכות הלכתית רצינית בימינו) מביא זאת בשם הגר"א. מה פועל "אור לגוים"? החלשת הטומאה בעולם בכלל. התכלית של אור לגוים – עד כדי לכתחילה אריבער, גיור כהלכה – היא "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ", כך אנחנו עוזרים לקב"ה לקיים יעוד זה.

יהיו כנועים לפניו (על דרך שהבעש"ט לא הסכים לרדת בלי ששים גבורים). רבי ישראל מרוז'ין ספר זאת ואמר שרק שנים לא הסכימו לזה, רבי שלום אביו ואדמו"ר הזקן. בכל אופן, אדמו"ר הזקן שאל את ר' ברוך אם רוצה שיראה לו איך כל היסודות ארמ"ע נמצאים בתוך השלג. הוא שאל איך זה יעזור לו בעבודת ה' והוא אמר לו שאינו יודע (בכך רמז לו ששרש ידיעה זו הוא ברדל"א, מצד חביון עז העצמות שבאמונה הפשוטה של יהודי פשוט) ואז הוא אמר שאם כך אינו רוצה. זו דוגמה יפהפיה של "ההר עשן", "כי לשלג יאמר הן ארץ", השלג הוא מקור המציאות, המלכות. לגלות את ארבעת היסודות בתוך השלג זה ממש תורה חדשה של "ההר עשן".

הרבי ר' ברוך היה 8 שנים צעיר מאדמו"ר הזקן. הוא אינו מתחשב בגיל... רבי נחמן הוא דוגמה יותר קיצונית של זה, אברך צעיר שעושה עצמו הצדיק של כל הצדיקים – כנראה שזה משהו במשפחה... שלא מתחשבים בגיל בכלל.

י"ט כסלו וסיפור גר הצדק אברהם בן אברהם

עוד כתוב שם שרוב צדיקי אותו הדור נפטרו בסמיכות, בשנים תק"ע-תקע"ד, יותר מעשרה הכי גדולים. יש שם ווארט שזה בגלל קטרוג גדול בשמים מאז הסיפור של גר הצדק, שאיך יתכן שדווקא גר הצדק קדש שם שמים יותר מכל הצדיקים. חידוש כי הסיפור של גר הצדק היה כמעט שבעים שנה קודם, בשנת תק"ז, שנת עלית הנשמה של הבעש"ט,

שיעורו השבועי של הרב על מסכת
כתובות בכולל 'תורת חיים' בבית כנסת
גינדי (רח' רבי לוי יצחק 451) בכפר
חב"ד יתקיים אי"ה ביום חמישי כ"ח
טבת בשעה 10:00 בבוקר

לעילוי נשמת ידידנו האהוב
אליהו בן יוסף
לב עמי (לוי) ז"ל
ח' תמוז תרח"ץ - כ"ד טבת תשס"א
אוהב ארץ ישראל בכל נפשו ומאודו

לזכות התמים **שמשון יעקב** שי' **עיני**
לכבוד יום הולדתו
שיזכה להיות חסיד, ירא שמים ולמדן